

אוניברסיטת חיפה

מובילים בהשפעה על יעדי הפיתוח בר־קיימה

אוניברסיטת חיפה
דוח על יעדי פיתוח בר־קיימה | נובמבר 2023

אוניברסיטת חיפה
UNIVERSITY OF HAIFA
جامعة حيفا

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

מחקר ערכי - למידה בעלת משמעות

אנו שמחים לשתף אתכם בהישגים המרשימים של אוניברסיטת חיפה בתחום הקיימות.

אוניברסיטת חיפה היא אוניברסיטת מחקר בצפון הארץ והמוסד האקדמי המגוון ביותר בישראל. חיפה היא עיר מעורבת ובית ליהודים, למוסלמים, לנוצרים, לבהאים ולדרוזים. האוניברסיטה נוסדה בשנת 1963, קיבלה הסמכה מלאה בשנת 1972, וכיום היא מציעה לימודים לכלל התארים – לתואר ראשון, לתואר שני ולתואר שלישי – בשבע פקולטות: חינוך, מדעי הרוח, משפטים, מדעי החברה, מדעי הרווחה והבריאות, מדעי הטבע ומדעי הים.

אוניברסיטת חיפה היא הראשונה בין מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל שאימצה את 17 היעדים לפיתוח בר־קיימה של האו"ם כמפת הדרכים שלה, כאשר הסגל האקדמי והמנהלי של האוניברסיטה, יחד עם הסטודנטים, פועלים לקידום ערכים אנושיים, חברתיים וסביבתיים. המיקום הגאוגרפי של האוניברסיטה מאפשר שילוב ייחודי של הזדמנויות חינוכיות ומדעיות: בלב שמורת הטבע על פסגת הר הכרמל, בנוף העירוני של מרכז העיר חיפה ולאורך חופי הים התיכון.

האוניברסיטה מדורגת בין 101-200 האוניברסיטאות המובילות בעולם לפי מדד האימפקט של 'טיימס' לשנת 2023 (Times Higher Education Impact Rankings), מקרב כ־1,700 מוסדות אקדמיים, ומציגה

מחויבות עמוקה ליעדי פיתוח בר־קיימה של האו"ם. דירוגי כל אחד מ־17 היעדים משקפים את הישגי האוניברסיטה באמצעות: מחקר, הוראה ולמידה, מעורבות ציבורית ותפעול התשתיות המוסדיות. בין הישגים הבולטים שלנו נכללים:

- מקום 9 ביעד 5 'שוויון מגדרי', עלייה ממקום 55 בשנת 2022.
- מקום 25 ביעד 11 'ערים וקהילות מקיימות', עלייה ממקומות 101-200 בשנת 2022.
- מקום 28 ביעד 16 'שלום, צדק וחוזק המוסדות', עלייה ממקום 95 בשנת 2022.
- מקום 28 ביעד 14 'חיים מתחת למים', עלייה ממקום 98 בשנת 2022.
- בסך הכול, מדורגים בחמישים המקומות הראשונים בשבעה מהיעדים; ובמקומות 51-100 בשני יעדים נוספים.

נוסף על הדירוגים המצוינים הללו, השקנו השנה תוכנית מענקים פנימית להצעת 'פרויקט אימפקט' בהוראה ובמחקר. פרויקטים אלה שולחים אדוות של השפעה מעבר לגבולות האוניברסיטה. המענק מקדם את חיזוק הידע האקדמי ומתרגם את המחקר לפתרונות חברתיים וסביבתיים, תוך עידוד לחיבור חוצה מגזרים ורב־תחומי של ידע ותועלת יישומית.

הסכמי אברהם פתחו את הדלת בפני שותפים אזוריים חדשים. לאחר קידום מוצלח של שותפויות בשנת 2021 עם מרכז הייעוץ TRENDS באבו דאבי ואוניברסיטת זאיד באיחוד האמירויות, נחתמו בשנת 2022 מזכרי הבנות עם אוניברסיטת איחוד האמירויות הערביות;

אוניברסיטת קאדי איאד, ועבדמאלכ אסעדי במרוקו, וכן מכון בחריין.

לבסוף, לא נוכל לסכם מבלי לכתוב כמה מילים על המצב הנוכחי באוניברסיטת חיפה, ובישראל בכלל, למרות שהאירועים הללו הם מחוץ לטווח בדוח המובא לפניכם.

כפי שכבר הוזכר, האוניברסיטה היא מגדלור של קיום בין־דתי משותף, דוגלת בגיוון ובהכללה. אף על פי כן, אנו מתמודדים עם אתגרים חסרי תקדים לאחר הטבח הרצחני שאירע ב־7 באוקטובר 2023, וכאשר מלחמה משתוללת בכל גבולות ישראל. רבים מהסטודנטים ומהסגל שלנו זומנו לשירות מילואים, ושנת הלימודים 2023-2024 נפתחה באיחור. אנו עדים למתיחות גוברת בקרב הסטודנטים והסגל, המאיימים לסדוק את הקשרים הבין־תרבותיים שטיפחנו בקפידה רבה כל כך. בעודנו נושאים מבט אל עבר העתיד, אנו נחושים לקיים את חופש הביטוי בקמפוס, לעודד שיח מכיל ולמגר קריאות לאלימות ולשנאה.

באמצעות דוח זה אנו מזמינים אתכם להצטרף אלינו בטיפוח תרבות של שינוי חיובי, שבו כל גל של התקדמות טומן בחובו את הפוטנציאל לעצב עולם בר־קיימה ושוויוני יותר לדורות הבאים.

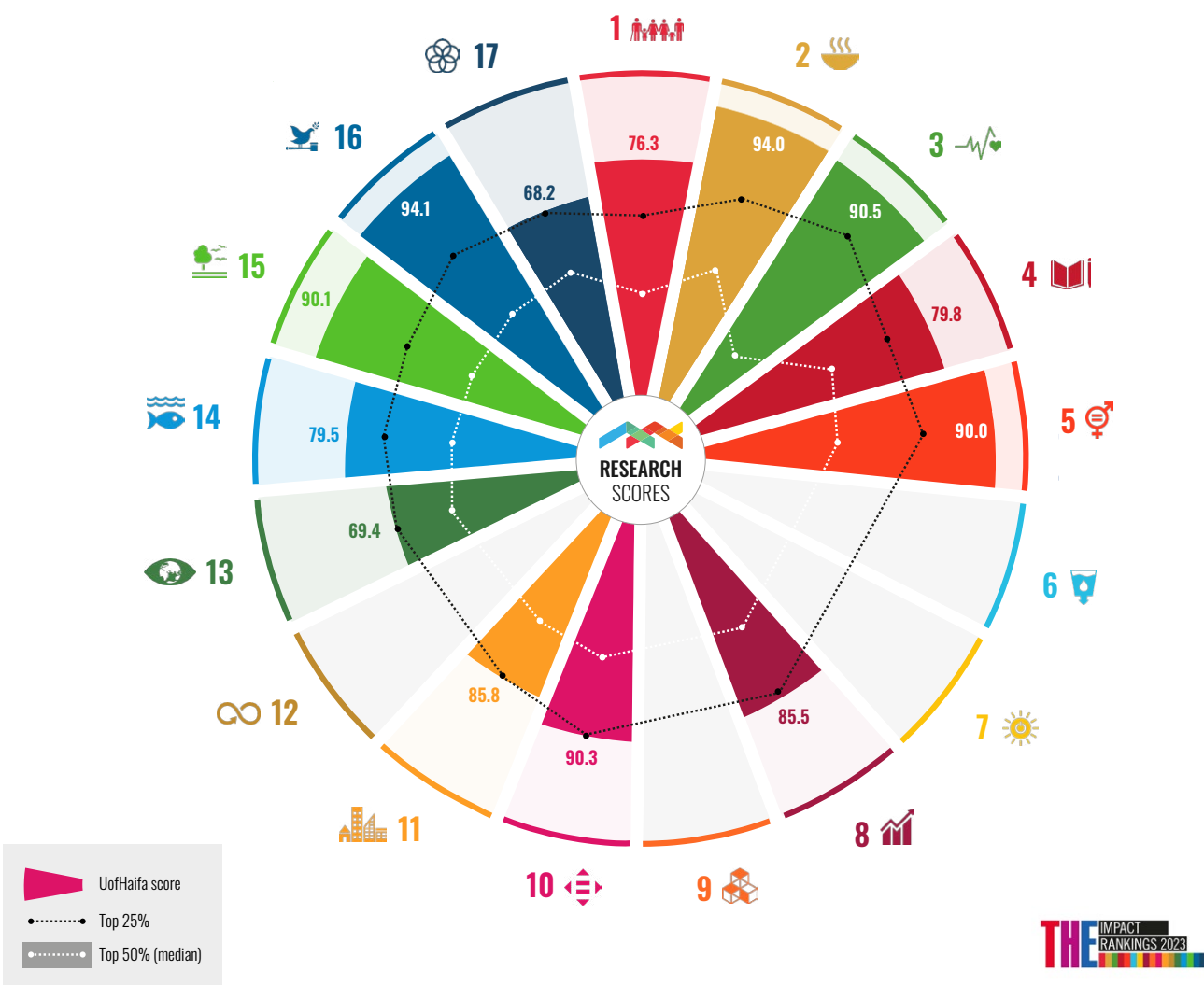
פרופ' עפר ארזי

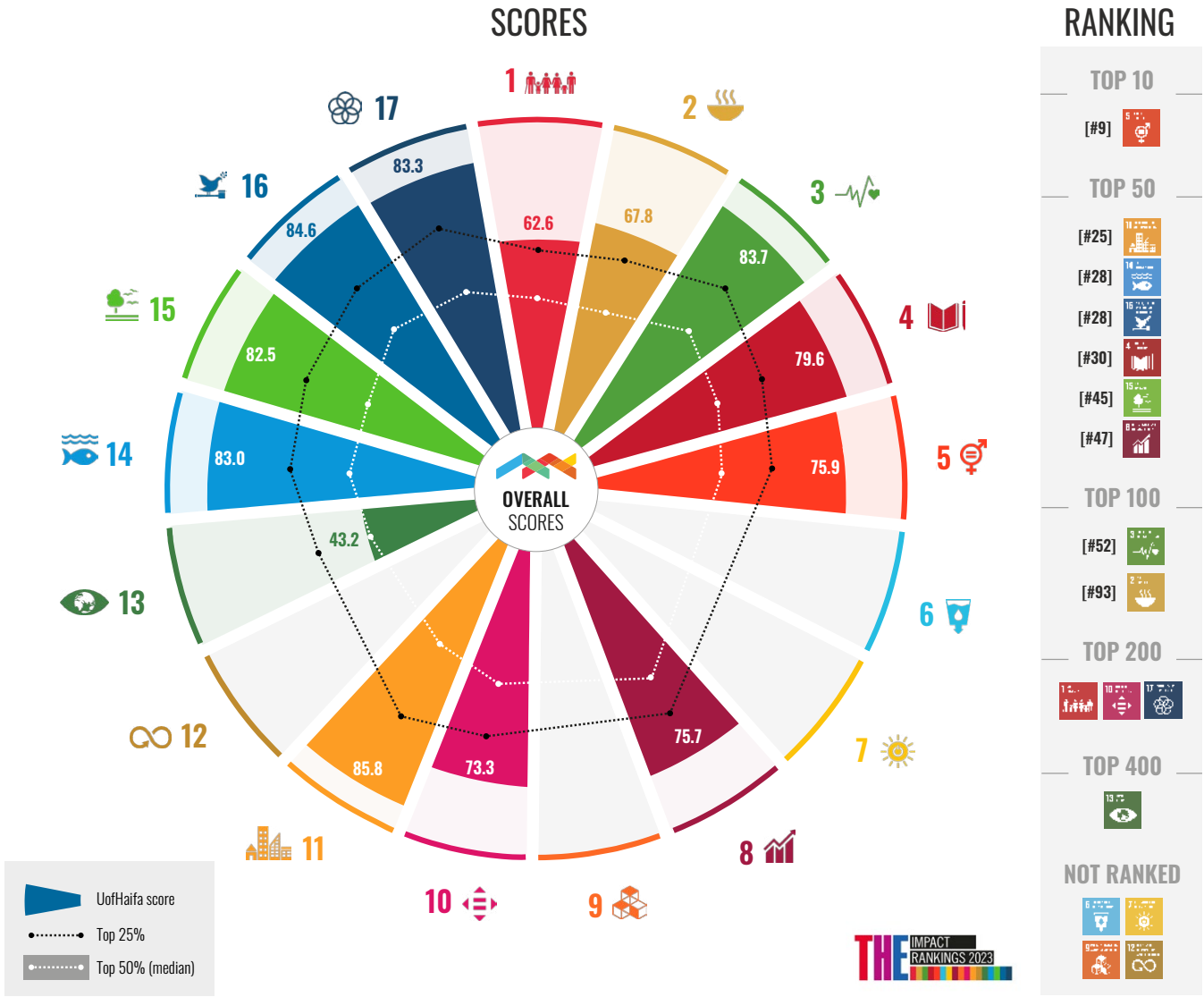
ראש מערך חדשנות וקיימות

ציוני המחקר של אוניברסיטת חיפה
לפי יעדי פיתוח בר-קיימה

ביצוע כולל של אוניברסיטת חיפה*
לפי יעדי פיתוח בר-קיימה בשנת 2023

* כולל: מחקר, למידה וסטודנטים, מעורבות ציבורית ותפעול

לשים קץ לעוני
בכל צורותיו
בכל מקום

מחקר

מענק המחקר ERC: סיבות לאי שוויון בשוק העבודה

פרופ' טלי קריסטל, מהחוג לסוציולוגיה, [חוקרת את הממדים השונים של אי-שוויון כלכלי](#) ומדגימה מדוע וכיצד קשור אי-שוויון כלכלי בישראל, בארצות הברית ובחברות מפותחות אחרות למאפיינים מוסדיים ומבניים של שוק העבודה. המענק היוקרתי מטעם האיחוד האירופי ERC Consolidator הוענק לפרופ' קריסטל בשנית. מחקרה יאתגר את ההנחות הרווחות על אי-שוויון בהכנסה ויתחקה אחר מקורות האי-שוויון באמצעות נתונים ממקומות עבודה.

מאמר: מעמד אזרחי ועוני בקרב משפחות פלסטיניות בישראל

מאמרם של ד"ר עינת לביא, מהחוג לשירותי אנוש, ושל פרופ' רוני סטריאק, מייסד המרכז הבינתחומי לחקר עוני והדרה חברתית, שפורסם בכתב העת *Journal of Family Issues*, דן בקשר בין חוסר אזרחות לעוני בקרב משפחות פלסטיניות בישראל. נבחנות אסטרטגיות ההישרדות של משפחות חסרות

אזרחות, תוך הדגשת מנגנוני הדרה כלכלית. המחקר מציע לאמץ מסגרת הגנה טרנס-לאומית להאחדה כלכלית וחברתית כוללת של חסרי אזרחות.

המשגה מחודשת של יחסים גלובליים לא אחידים

פרופ' איילת בן-ישי, ראש החוג לשפה וספרות אנגלית לשעבר, מתמחה בספרות ובתרבות בריטית ופוסטקולוניאלית. [פרופ' בן-ישי פועלת להכיר לחוקרים מרחבי העולם](#) את המערכת האקולוגית החברתית והתרבותית המורכבת של חיפה ולדון עימם בעוני, באלימות, במשבר הפליטים ובסביבה.

מעורבות ציבורית

מחיקת חובות

הקליניקה לזכויות אדם בהליך האזרחי, בהנחיית עורכת הדין רעות כהן, העניקה סיוע וייצוג משפטי ל-130 לקוחות, [וסיפקה סיוע משפטי פרו-בון](#) בנושאי חובות, ביטוח לאומי, דיוור, בנקאות ותביעות השתקה. באחד המקרים סייעה הקליניקה בהגשת בקשה לחנינה מנשיא המדינה בשם לקוח עם חוב קנסות פליליים. הקליניקה הוקמה לפני כשני עשורים, ובה צוות של שישה עורכי דין מובילים מפקח על סטודנטים המטפלים ב-500 תיקים מדי שנה.

נשמתה של רואנדה

ד"ר רינת פניגר-שאל, מבית הספר לטיפול באמצעות אומנויות בפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, [יצאה לרואנדה כדי לחקור שותפות חדשה](#) עם Soul of Rwanda, בית מחסה שהוקם על ידי שני אחים ששרדו את רצח העם ההמוני במדינה ומספק מזון וחינוך ל-45 ילדים. ד"ר פניגר-שאל וצוות מתנדבים נסעו לרואנדה כדי לסייע בבניית תוכניות כלכליות, חינוכיות וטיפוליות בנות-קיימה, הם גייסו כספים והביאו עימם ציוד אומנות.

הלוואות ללא ריבית לסטודנטים

הפדרציה היהודית של לוס אנג'לס מעניקה הלוואות ללא ריבית בסך 2,000-5,000 דולרים לסטודנטים בוגרי שירות צבאי או שירות לאומי, במצב חברתי-כלכלי קשה וממורשת איראנית. ההחזר מתבצע בעשרה תשלומים לאחר סיום הלימודים.

למידה וסטודנטים

תוכנית בינלאומית חדשה לתואר שני: לימודי יהדות ואקטיביזם גלובלי

'תבל בצדק', [תוכנית חדשה לתואר שני בלימודי יהדות](#), משלבת לימודי יהדות עם אקטיביזם עולמי. 'תבל בצדק' היא עמותה ישראלית התומכת בקהילות כפריות נחשלות בדרום כדור הארץ, כמו למשל חבל מפנדה בזמביה, באמצעות יצירת

תמורות בנות-קיימה. הסטודנטים לומדים על צדק חברתי בתנ"ך וצדקה בספרות רבנית. בסמסטר השלישי עוסקים הסטודנטים בפעילות אקטיביסטית בחו"ל.

הזדמנויות חדשות לסטודנטים עם הכנסה נמוכה

אוניברסיטת חיפה מציעה הזדמנויות חדשות לסטודנטים הזקוקים לסיוע כלכלי. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

35 אחוזים מהסטודנטים לתואר ראשון, 27 אחוזים מהסטודנטים לתואר שני ו-18 אחוזים מהדוקטורנטים באוניברסיטת חיפה מגיעים מערים ומיישובים המדרגים נמוך בסולם החברתי-כלכלי הישראלי

רגישות תרבותית בהשכלה הגבוהה

האקדמיה הישראלית, כמו במקומות רבים בעולם, נעשית נגישה יותר לאוכלוסיות מגוונות. בכנס 'לקראת אקדמיה רגישה תרבות', שנערך על ידי המינהלת האוניברסיטאית לקידום מוביליות חברתית הפועלת [בדיקנאט הסטודנטים](#), בשיתוף עם החוג למנהיגות ומדיניות בחינוך, [המרכז הבינתחומי לחקר עוני והדרה חברתית](#) ומוקד חיפה לחקר הפוליטיקה של האי-שוויון, נדונה ההשפעה של אוכלוסיות מגוונות הנכנסות להשכלה גבוהה, האתגרים הניצבים בפניהן ודרכים אפשריות להבטחת נייחות חברתית.

תפעול

מלגות למנהיגי העתיד

[תוכנית המלגות 'מובילים עתיד'](#), המוצעת על ידי דיקנאט הסטודנטים, נועדה להעצים צעירים וצעירות שאפתנים, דור ראשון להשכלה גבוהה, המגיעים מהפריפריה החברתית-כלכלית גאוגרפית של ישראל. המשתתפים בתוכנית זוכים לתמיכה מקיפה, לרבות מלגות שכר לימוד, סיוע בדיוור, הכוונה אקדמית, התפתחות אישית וייעוץ קריירה.

מתן מענה לצורכי הדור הראשון בהשכלה הגבוהה

אגף נשיאות וקשרי חוץ השיק את סדרת ההרצאות של 'נבחרת השגרירים' בוגרי [התוכנית לשותפות בגיוס משאבים](#), המציגה חברי סגל נבחרים אשר פועלים בשיתוף פעולה עם המטרות האקדמיות והחברתיות של האוניברסיטה. [הרצאתה של ד"ר יעל גרנות-ביין](#) עסקה ב'תלמידי דור ראשון להשכלה כסוכני שינוי'. היא הדגישה כי 47 אחוזים מהסטודנטים לתואר ראשון באוניברסיטת חיפה הם דור ראשון להשכלה, וכי המוסד יכול להתאים את תוכניותיו כדי להבטיח את הצלחתם. כיום מובילה ד"ר גרנות-ביין, לצד פרופ' ערין סלאמה-קודסי, את המערך החדש לגיוון, הכללה וקהילה.

לשים קץ לרעב,
להשיג ביטחון
תזונתי ותזונה
משופרת ולקדם
חקלאות
בת־קיימה

מחקר

קידום בריאות באמצעות חינוך

פרופ' נגה כהן, מהחוג לחינוך מיוחד וממרכז אדמונד י' ספרא לחקר המוח בלקויות למידה, וצוות המעבדה שלה, חוקרים את הקשרים ההדדיים בין שליטה קוגניטיבית לרגש, וכיצד ניתן לחזק אותם באמצעות אימון. [ממצאיהם מראים](#) כי הערכה קוגניטיבית מחדש היא טכניקה יעילה, לא רק להפחתת השפעות שליליות, אלא גם לוויסות קשרים בין רגשות והשלכותיהן.

פרסום חדש: הבנת תרבות ודת למיגור בזבוז המזון

צוות רב־תחומי של חוקרים מהאוניברסיטה פרסם לאחרונה [מאמר בכתב העת Appetite](#), אשר בחן כיצד השקפות תרבותיות ודתיות מעצבות פרקטיקות של בזבוז מזון. ראיונות עם בעלי השפעה מקבוצות שונות בחברה הישראלית – כגון: יהודים חילונים, יהודים דתיים, וערבים מוסלמים – חושפים את הקונפליקט בין ערכים לפסולת. המחקר מבקש לזהות גורמים המובילים לבזבוז מזון ביתי, כולל: מחסור בעבר, תרבות הצריכה ומאפייני אירוח, בתקווה להדגים

כיצד ניתן ליישב את הקונפליקט, הן ברמת ההצדקה והן ברמת הפעולה.

מחקר חדש: הארכת שורשי החיטה

[מחקר חדש](#) שערכו פרופ' ציון פחימה, מהחוג לביוטכנולוגיה אבולוציונית וסביבתית, וצוות חוקרים מאוניברסיטת דיוויס בקליפורניה, פורסם בכתב העת *Nature Communications*. עבודתם מזהה את הגנים (OPR11) האחראים על ויסות אורך השורשים בחיטת הלחם. חיטה בעלת שורשים ארוכים יותר תוכל להגיע למים בשכבות עמוקות יותר בקרקע, ותניב יכול רב יותר בתנאי יובש.

מעורבות ציבורית

התנגדות לרפורמה המשפטית לטובת ביטחון תזונתי לאומי

לאור אירועי הרפורמה המשפטית בישראל [פרסמה המועצה הלאומית לביטחון תזונתי](#), בראשות פרופ' רוני סטריאר מבית הספר לעבודה סוציאלית, חוות דעת המדגישה את השלכות הרפורמה על אוכלוסיות מוחלשות. המועצה הדגישה כי ללא מערכת משפטית איתנה אין הגנה מספקת לאזרחים הפגיעים ביותר. שמירה על מערכת משפט עצמאית הכרחית להבטחת רווחת המגזרים המוחלשים בחברה.

נטיעות ביער המאכל, בית לחם הגלילית (תמונה: יולי וניצן בצר)

טיפול באיכות קרקע:

מעבדה חיה לשיקום מערכות אקולוגיות

בדצמבר 2022 התכנסה [REACT4MED לסדנה הראשונה שלה ביער המאכל בבית לחם הגלילית](#), בהובלת פרופ' אנה ברוק, ראש המעבדה לספקטרוסקופיה וחישה מרחוק בבית הספר למדעי הסביבה. הוצגה לקבוצה המעבדה החיה לשיקום מערכות אקולוגיות שמטפלת באיכות הקרקע, על ידי הערכה והפצת ידע על שיטות בנות־קיימה לניהול הקרקע. המשתתפים קיבלו סקירה כללית על הפרויקט, שבו ייפגשו עם פעילים מקומיים, לאומיים ובין־לאומיים, במהלך שלוש השנים

הקרובות. באמצעות שיתוף הידע והניסיון שלהם בניהול הקרקע הם מבטיחים כי לתוצאות הפרויקט תהיה השפעה רבה יותר.

למידה וסטודנטים

הכשרת רכזים לביטחון תזונתי לאומי

28 סטודנטים סיימו את לימודיהם במחזור הראשון בתוכנית החדשה להכשרת רכזי ביטחון תזונתי.

שמתקיימת במסגרת היחידה ללימודי המשך בפקולטה למדעי הרווחה והבריאות. התוכנית הייחודית תכשיר רכזים מרחבי הארץ, בעלי רקע מגוון, העובדים במיזם הלאומי לביטחון תזונתי. המיזם פועל באמצעות עמותת אשל חב"ד ומשרד הרווחה והביטחון החברתי, ומעניק שירותים לאלפי משפחות ברחבי הארץ.

למידה על מזון בר־קיימה

קורסים אקדמיים ממלאים תפקיד חיוני בטיפול בנושא הביטחון התזונתי וקידומו, כמו למשל: הקורס 'דיאטניות למען אוכלוסיות מוחלשות' של ד"ר רוני אלרן־ברק; 'שבע השנים הרעות: ביטחון תזונתי בים התיכון' של פרופ' גיא בר־עוז ופרופ' גיל גמבש; 'מדיניות תזונתית בראייה עכשווית' של פרופ' רונית אנדוולט. בקורס מצטיידים הסטודנטים בידע ובכישורים הדרושים להתמודדות עם אתגרי התזונה והמזון בר־קיימה, והם תורמים לעתיד מזון בטוח ושוויוני יותר.

תפעול

קפה אגודת הסטודנטים

קפה אגודת הסטודנטים

בתגובה למחאות הסטודנטים על יוקר המחיה, [הקימה אגודת הסטודנטים בקמפוס את 'קפה אגודה'](#), המציע מגוון אפשרויות מזון ושתייה משתלמות ומסובסדות. הקפיטריה מספקת כריכים, חטיפים, שתייה חמה וקרה, כמו גם ארוחות חמות הכוללות פיצות, פסטות, סלטים ומאפים, לאורך כל השנה.

שוברים מוזלים לסגל

מידי שנה מוצעים לסגל העובדים באוניברסיטה שוברים מוזלים לרכישה במגוון חנויות כל־בו ומכולים ברחבי הארץ.

להבטיח חיים
בריאים ולקדם
את רווחת בני
כל הגילים

מחקר

הבנת הסכיזופרניה

פרופ' שני שטרן, ועמיתיה בחוג סגול לנוירוביולוגיה, ביצעו מטה-אנליזה של פרסומים רבים המתמקדים בבני אדם עם סכיזופרניה (SCZ) מאוכלוסיות שונות ומרקע תורשתי שונה. הניתוח הוביל לחשיפת וריאנטים גנטיים נפוצים שעשויים למלא תפקיד רב-משמעות בפתופיזיולוגיה של SCZ. [תוצאות הבדיקה פורסמו בכתב העת Schizophrenia Research](#), והמסקנות מדגישות את התועלת הפוטנציאלית של וריאנטים גנטיים נפוצים שזוהו בחיזוי מצב המחלה בקרב אנשים עם סכיזופרניה.

חייו ומותו של התא

מאמר חדש שפורסם בכתב העת [Cells](#) מאת פרופ' שרית לריש, ראש המעבדה למוות תאי וחקר סרטן וחוקרים אחרים, ממחיש את תהליך התאבדות התא (אפופטוזיס) החיוני לבריאות האדם. אפופטוזיס לקוי קשור למגוון מחלות אנושיות. מכיוון שהרמות של חלבונים פרו ואנטי-אפופטוטיים יכולים לקבוע את החיים או המוות של תאים, ויסות הדוק של

פרופ' דיוויד רועה (תמונה: אוניברסיטת חיפה)

חלבונים אלה הוא קריטי. מערכת ה-UPS (ubiquitin proteasome system) חיונית לשמירה על מחזור חלבונים, שיכול לעורר או לעכב את תהליך התאבדות התא (אפופטוזיס). תרכובות המכוונות במיוחד לחלבונים לפירוק וכתוצאה מכך להרג יעיל של גידולים עשויות לשפר באופן דרמטי את הצלחת הטיפול בסרטן.

שגריר AI GRID

פרופ' מור פלג מהחוג למערכות מידע, עומדת בראש המרכז למדעי הנתונים באוניברסיטה. היא גם העורכת הראשית של כתב העת Journal of Biomedical Informatics ועמיתה בין-לאומית בקולג' האמריקני לאינפורמטיקה

רפואית. מומחיותה הנודעת של פרופ' פלג הובילה למועמדותה כשגרירה של AI GRID [בישראל](#), יוזמה המטפחת חילופי דברים ושיתוף פעולה בין אנשי מקצוע צעירים בתחום הבינה המלאכותית. מחקרה מתמקד במערכות מידע רפואיות תומכות החלטה (CDSS) למטופלים ולרופאים.

מעורבות ציבורית

אוניברסיטת חיפה ידידותית לכל גיל

המרכז לחקר ולימוד הזקנה, בשיתוף עם צוות רב-תחומי מכלל הפקולטות, מגשים את החזון החברתי, האתי והחדשני

של הפיכת אוניברסיטת חיפה לאוניברסיטה הראשונה בישראל שתהיה ידידותית לבני כל הגילים ומותאמת למגוון אוכלוסיות.

טיפול באמצעות אמנות לחולות בסרטן השד

במהלך חודש המודעות לסרטן השד נערך בבית הספר לטיפול באומנויות [כנס בהשתתפות עשרות נשים](#) החולות בסרטן השד או מחלימות מן המחלה. הנשים השתתפו במחקר בראשות ד"ר ג'ואנה צ'מנסקי-כהן, מהמעבדה לחקר ההשפעה הפיזיולוגית של האומנויות, ובמיון ארגון הבריאות האמריקני, שבחן את תפקיד העיבוד הרגשי באמצעות טיפול באומנות בהפחתת דיכאון, כאב ועייפות בקרב נשים שחלו בסרטן השד.

קידום שינוי חברתי להפחתת הדימוי השלילי של בריאות הנפש

כדי לקדם שוויון, בריאות ורווחה מאמנים ומדריכים [פרופ' דיוויד רועה](#) ועמיתיו, מהחוג לבריאות נפש קהילתית, צוותי הוראה בבתי ספר מקומיים שמסייעים לתלמידיהם להתמודד עם הדימוי השלילי של בריאות הנפש. בקורס משולב לסטודנטים בתואר שני, יחד עם בני אדם המתמודדים עם הפרעות נפשיות, יוצרים המשתתפים סרטים קצרים המבוססים על סיפורים אישיים. הסרטים מעצימים את המתמודדים עם אתגרי בריאות הנפש, מסייעים לשינוי עמדות

בקרב הסטודנטים ומפחיתים את הדימוי השלילי בקהילה הרחבה.

למידה וסטודנטים

פסיכותרפיה בהתאמה אישית צוות מגוון של למעלה מארבעים בתר-דוקטורנטים, דוקטורנטים, סטודנטים לתואר ראשון ושני עובדים [במעבדה לפסיכותרפיה](#), שמשמיתה לשפר את הטיפולים הזמינים בדיכאון על ידי זיהוי הטיפול היעיל ביותר והתאמתו לצרכים, להעדפות ולמאפיינים של המטופל. הניסיון הקליני שלהם מספק שאלות והשערות מחקר כדי לקדם את האופן שבו מטופלים יכולים לתרום לטיפול.

שעונים ביולוגיים

פרופ' ערן טאובר עומד בראש [המעבדה לחקר שעונים ביולוגיים](#). צוות המחקר שלו מתמקד בהבנת הבסיס הגנטי בנטייה של בני האדם להיות פעילים מוקדם או מאוחר במהלך היום. תכונה כמעט לא ידועה זו (המכונה כרונוטיפ) משפיעה על התנהגות האדם ועל בריאותו. הקבוצה חקרה תכונה זו באוכלוסיות בר של זבובי פירות. המגוון יוצא הדופן של כרונוטיפים שהציגו זבובים אלה סיפק הזדמנות לשימוש בזבובי פירות לנתיחה גנטית של כרונוטיפים. יחד עם פרופ' תמר שוחט, מהחוג לסיעוד, ופרופ' אילת ברעם-צברי, מהטכניון, יזמו חברי המעבדה פרויקט מדעי לתלמידי חטיבות ביניים ותיכונים בשם

'שינה - שליש מהחיים', שמטרתו למפות דפוסי שינה של מתבגרים בישראל.

תפעול

להעצים את הגיוון וההכללה

חוקרים מהפקולטה למדעי הרווחה והבריאות מקדמים פרויקט הבוחן כיצד ניתן להעמיק את הגיוון וההכללה. פרופ' נעמי שרויאר, פרופ' הישאם אבו ריא וד"ר כרמית נועה שפיגלמן, החלו לבחון את הגיוון בקרב הסגל האקדמי והמנהלי ותלמידי דוקטורט. על פי הנתונים נראה כי

בקרב הסגל האקדמי תופסות הנשים למעלה מ-50 אחוזים מהמשרות בקמפוס,

אך נדרשת עוד עבודה מאומצת כדי להבטיח ייצוג של ערבים, דתיים, להט"בים וחד-הוריים.

מרוץ להנצחה

ב-49 השנים האחרונות נערך באוניברסיטה [מרוץ להנצחת הנופלים, על שם אילן שפירא ז"ל](#) שהיה סטודנט באוניברסיטה ונפל במלחמת יום הכיפורים. מאות סטודנטים, אנשי ונשות סגל אקדמי ומנהלי ואורחים משתתפים במרוץ שמארכת האוניברסיטה מדי שנה.

להבטיח חינוך איכותי, כולל ושוויוני, ולקדם הזדמנויות למידה לאורך החיים לכולם

מחקר

מדיניות החינוך הדו-לשוני בשינג'יאנג נבחנת מחדש

מאמרו של פרופ' נמרוד ברנוביץ', מהחוג ללימודי אסיה, [על בחינה מחודשת של מדיניות החינוך הדו-לשוני בשינג'יאנג](#) פורסם בכתב העת Modern China. המאמר בוחן את השפעת המדיניות השנויה במחלוקת על הזהות האתנית האויגורית. מאמרים שכתבו מלומדים אויגורים ונתונים אתנוגרפיים מדגישים את ההשפעה השלילית של המדיניות על הזהות האויגורית, ומצביעים על ההשלכות על איכות החינוך. המחקר חושף כי לא כל האויגורים התנגדו למדיניות, וכי היו אליטות פוליטיות ואקדמיות שאף קידמו אותה.

רפורמות דינמיות וחינוכיות ברמת המיקרו

[מאמרם של פרופ' אימן אגבאריה, מהפקולטה לחינוך, ועמיתיו](#), בוחן את תגובות חטיבות הביניים הערביות לרפורמת 'אופק חדש' של משרד החינוך. באמצעות חקר מקרים איכותני הם מנתחים כיצד מפרשים ומיישמים אנשי

הצוות את הרפורמה, וכיצד היא משפיעה על זהותם המקצועית. המחקר חושף אסטרטגיות שיתופיות ואסטרטגיות שמונעות מקונפליקטים בין מורים למנהלים. הממצאים מדגישים כיצד דינמיקה ברמת המיקרו והקשר המקומי משפיעים על רפורמות חינוכיות גדולות.

מעורבות ציבורית

[אוניברסיטת חיפה לנוער](#) 'אוניברסיטת חיפה לנוער שוחר סביבה, תרבות ומדע' נוסדה בשנת 2022, ומאז השתתפו כבר אלפי בני נוער בתוכניות ההעשרה שלה – בתחומים שונים, מלימודי קולנוע ועד מדע – ולמעלה ממאה בני נוער נרשמו ללימודי

ספריית יונס וסוראיה נזריאן (תמונה: ספריית יונס וסוראיה נזריאן)

תואר מלא, בתוכנית כמו 'אתגר', תוכנית יוקרתית ללימודי תואר ראשון לתלמידי תיכון הלומדים מדעי המחשב; ו'קודקוד', תוכנית מתמטיקה מאומצת לתואר ראשון.

משלחת בית הספר לעבודה סוציאלית באוגנדה

בבקיץ 2023 יצאה [משלחת מבית הספר לעבודה סוציאלית לשבוע ימים באוגנדה](#), לאחר הכנות שארכו למעלה משנה. בשיתוף פעולה עם פרויקט 'תן' של הסוכנות היהודית, כללה המשלחת עשרה סטודנטים ושני חברי סגל. למשלחת היו כמה מטרות מרכזיות: למידה הדדית של מערכות רווחה שונות, הבנת סוגיות חברתיות באוגנדה

ובישראל, יצירת קשרים בין חוקרים מובילים בתחום העבודה הסוציאלית וחשיפת הסטודנטים להיבטים בין-לאומיים של פיתוח קהילה.

למידה וסטודנטים

אשכולות העשרה

האוניברסיטה שואפת לצייד את בוגריה בארגז כלים אקדמי מגוון כדי להכין אותם לעולם העבודה המודרני. הסטודנטים לתואר ראשון יכולים לבחור באחד [משישה אשכולות העשרה](#), שמתמקדים במערכות מיומנויות ייחודיות: (1) דרך הרוח; (2) מדעי הנתונים והסייבר; (3) חדשנות ויזמות; (4) משאבי אנוש; (5) קיימות וסביבה; (6) תקשורת דיגיטלית מעשית. הקורסים באשכולות שואפים לגשר בין האקדמיה לסביבה המתפתחת של עולמות התעסוקה, התעשייה והקהילה.

תוכניות מ"א חדשות

אוניברסיטת חיפה השיקה לאחרונה מספר תוכניות אקדמיות חדשות, ביניהן [תואר שני בין-לאומי בהתפתחות הילד](#) הפונה לאנשי מקצוע העובדים עם ילדים. תוכנית זו שמה לה למטרה לשפר את איכות העבודה של הסטודנטים על ידי הקניית כלי הערכה מתקדמים. הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות מציעה [תוכנית לתואר שני בביואתיקה ובריאות הציבור](#), המקדמת שילוב של חשיבה אתית בתהליכי קבלת החלטות במדיניות הבריאות.

התוכנית שמה דגש על הפן המעשי ועוסקת בדילמות אתיות, ביחסי מטפל-מטופל, בצדק חלוקתי וקבלת החלטות בבריאות הציבור.

ב'תוכנית אופקים' מביטים אל האופק

[תוכנית 'אופקים'](#) מכשירה סטודנטים מצטיינים במגוון כלי מחקר אקדמיים, מפגישה אותם עם דיסציפלינות שונות ומטפחת חשיבה ביקורתית, יכולות כתיבה וניתוח ברמה גבוהה. מטרת התוכנית למקם את בוגריה כחוקרים בין-תחומיים מובילים באקדמיה וכמובילי דעה ועשייה בחברה הישראלית. הסטודנטים זוכים במלגת לימודים מלאה ובהדרכה אישית ומשתתפים בסדורים לימודיים בארץ ובחו"ל. הבוגרים מלווים מסיום הלימודים ולאורך הקריירה להם, תוך שהם רותמים את לימודיהם בדרכם לצמרת.

תפעול

המתנה הגדולה ביותר לאוניברסיטה: קרן מלגות חדשה בסך 120 מיליון דולרים מר אלי הורן תרם לאוניברסיטה את

התרומה הגדולה ביותר בתולדותיה, בסך 120 מיליון דולר.

המלגה הראשונה היא 'אהבת עולם', שתומכת בסטודנטים המתעניינים בלימודי המורשת, הדת וההיסטוריה היהודית; קרן

המלגות השנייה על שם ג'וים מספקת סיוע כלכלי לסטודנטיות בכל התארים. מר אלי הורן, פילנתרופ ואיש עסקים יהודי ברזילאי, ידיד ותומך ותיק של האוניברסיטה זכה בתואר דוקטור לשם כבוד כהוקרה על מסירותו לקהילה היהודית בדרום אמריקה, על תמיכתו בישראל ובאזרחיה, ועל נדיבותו וקשריו עם אוניברסיטת חיפה.

פרסום בגישה פתוחה

מגמת המידע בגישה פתוחה הולכת וגוברת, ומאפשרת גישה חופשית ובלתי מוגבלת למחקרים ברחבי העולם. הנהלת ספריית יונס וסוראיה נזריאן חתמה על הסכמים עם מיטב המו"לים של כתבי העת האקדמיים כדי להקל על החוקרים [לפרסם בגישה פתוחה](#) ולהבטיח נגישות לציבור.

גישה לספרייה ולמוזיאון

ספריית יונס וסוראיה נזריאן ומוזיאון הכט פתוחים לקהל הרחב במהלך השבוע ללא תשלום. בחודשי הקיץ [מתקיימות במוזיאון הכט](#) סדנאות יצירה לילדים בנושאי ארכיאולוגיה ואומנות. בשבתות מתקיימות במוזיאון הצגות תיאטרון לילדים ולאחריהן פעילויות אינטראקטיביות וסדנאות. לאורך כל השנה משמשת [הספרייה כ'מרכז תרבות'](#), פותחת את שעריה בפני הקהל הרחב ומציעה הרצאות מרתקות מתחומי העניין של חוקרי האוניברסיטה ושל הספרייה.

השגת שוויון
מגדרי והעצמת
כל הנשים
והנערות

מחקר

**פרופ' מונא מארון בין 50 הנשים
המשפיעות בישראל**

פרופ' מונא מארון, הפרופסורית הערבייה הראשונה בישראל בתחום מדעי המוח, הוכתרה על ידי **הפרסום הישראלי "גלובס"** כאחת מחמישים הנשים המשפיעות ביותר בישראל לשנת 2023. מחקרה של פרופ' מארון מתמקד בתחום הפוסט-טראומה, במטרה לפתח תרופה להקלה על זיכרונות טראומטיים. בהיותה סגנית נשיא ודיקנית למחקר ופיתוח באוניברסיטת חיפה היא מקדמת את ההשכלה הגבוהה בחברה הערבית. פרופ' מארון עוסקת בעבודות התנדבות, בשיתוף פעולה בנושא שינויי אקלים ובטיפול קשרים בין האקדמיה לקהילות הדתיות בחיפה.

**פער מגדרי בבחירה במפלגות
ימין רדיקלי פופוליסטיות**

ד"ר לירן הרסגור, מבית הספר למדעי המדינה, חברה בצוות חוקרים שפרסמו לאחרונה בכתב העת *American Journal of Political Science* **מאמר הבוחן את הפער המגדרי בתמיכה במפלגות ימין רדיקלי**

פופוליסטיות. ממציאה מצביעים על כך שגברים נוטים יותר להצביע למפלגות אלה, וניתן לייחס הבדל זה לשונות בנטיית לנטילת סיכונים. המחקר מדגיש את משמעות ההבדלים המגדריים בסלידה מנטילת סיכונים והשפעתם על הפער בין המינים.

פמיניזם ואוריינות מתמטית

מאמר חדש שכתבו פרופ' לורי רובל, מהחוג למדעי הלמידה וההוראה, ועמיתיה פורסם בכתב העת *Research in Mathematics Education*. המאמר מדגיש את הצורך להתאים את החינוך המתמטי לאתגרים עולמיים כמו מגפת קורונה ושינויי אקלים. החוקרים מציעים לשלב חינוך מתמטי ביקורתי ופמיניזם בין-תחומי כדי

להגדיר מחדש אוריינות מתמטית תוך התמקדות ברגשות, במשחק ובפתרון בעיות.

מעורבות ציבורית

הקליניקה לפמיניזם משפטי

הקליניקה לפמיניזם משפטי בפקולטה למשפטים העניקה בשנה שעברה סיוע וייצוג משפטי לכ-200 לקוחות. התיקים עסקו באפליה בעבודה ובהטרדה מינית; בערעור על אי-הגשת כתב אישום בפשעי מין; בזכאות לקצבאות ביטוח לאומי לניצולי עבירות מין; בהגנה מפני תביעת השתקה; בצווי הגנה במקרי אלימות במשפחה, ועוד. הקליניקה הייתה מעורבת במספר פרויקטים לשינוי מדיניות הנוגעים לוועדות

להפסקת הריון, לטיפול בנפגעי עבירות מין בבתי חולים, להדרת נשים מהמרחב הציבורי וכן ליוזמה חדשה לגישור בין נפגעות הטרדה מינית לנאשמים.

חופשת לידה במוזיאון

נשים בחופשת לידה מוזמנות **ללמוד על תרבות והיסטוריה במוזיאון הכט**. סיורים קהילתיים ללא תשלום המציעים חוויה מרתקת ומעשירה, ומספקים לאימהות טריות הזדמנות להיחשף לאוצרות המוזיאון וללמוד עליהם.

בין מגדר ללימודי מוגבלות

ד"ר כרמית-נועה שפיגלמן, מהחוג לבריאות נפש קהילתית בפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, היא עורכת דין ומתמחה בלימודי מוגבלות, בפרט בתחום המגדרי. ד"ר שפיגלמן חברה בצוות של משרד המשפטים העוסק בזכות להורות של אנשים עם מוגבלות, ומנהלת עם פרופ' שגית מור, את **'פורום חיפה ללימודי מוגבלות'**.

למידה וסטודנטים

יום האישה הבין-לאומי: חוכמה נשית

לרגל יום האישה הבין-לאומי התקיים אירוע משותף עם הטכניון תחת הכותרת "מסע בזמן בעקבות החוכמה הנשית: מיוון העתיקה ועד לגילוי מבנה הדנ"א". הרצאות החוקרות המובילות עסקו בהעצמה, בחוכמה ובצורך הדוחק בהשמעת הקול הנשי ובחוסן.

להזדקן יחד: מתיאוריה להכלה

פרופ' טובה בנד-וינטרשטיין, ממרכז מינרבה לחקר אוכלוסיות מודרות בזיקנה, הובילה את **יום העיון 'להזדקן כלהט"ב: בין הדרה להכלה'**. הכינוס נועד לחשוף את הידע התיאורטי והמחקר הבין-תחומי על הזדקנות, ולדון בפערים בין מציאות חייהם של אוכלוסיות להט"ב מזדקנות, המחקר האקדמי והמדיניות. בכנס השתתפו אנשי מקצוע ואקדמיה והוא אורגן בחסות המשרד לשוויון חברתי, משרד הרווחה והביטחון החברתי והמוסד לביטוח לאומי.

הזוכה במלגת נעמת ובמלגת נשיא המדינה

הדוקטורנטית אסמאא מסארווה מהחוג לגרונטולוגיה זכתה בשתי מלגות יוקרתיות. מלגת נעמת 2022 **ומלגת נשיא המדינה למצוינות ולחדשנות** על מחקרה שעוסק בבנות רווקות המטפלות בהורים זקנים בחברה הערבית, מנקודת מבט בין-דורית.

תפעול

מלגת ורנר אוטו לסטודנטיות מהחברה הערבית

מלגות ורנר אוטו מוענקות לנשים ערביות הלומדות לתואר שני ולימודי דוקטורט. המלגות מאפשרות לסטודנטיות ערביות מצטיינות להמשיך בקריירה האקדמית שלהן, ומקדמות נשים ערביות בחברה הישראלית. עד כה העניקה האוניברסיטה למעלה ממאתיים מלגות לנשים ערביות מחויבות בשיתוף עם המרכז היהודי-ערבי.

מניעת הטרדה מינית בקרב סטודנטים מקהילת הלהט"ב

הנהלת האוניברסיטה מינתה את פרופ' ענת דרך-זהבי לעמוד בראש הוועדה לנציבות התלונות לענייני הטרדה מינית. במהלך חודש הגאווה **פנתה ועדת נציבות התלונות לקהילה הגאה בקמפוס**, וציינה כי מתקבלות אצלה תלונות מעטות בלבד מסטודנטים המשתייכים לקהילה. זאת, למרות ממצאיו של מחקר חדש, לפיו סטודנטים להט"בים באוניברסיטאות בישראל נוטים לחוות הטרדה מינית פי 6.5 מסטודנטים אחרים.

הבטחת הזמינות
וניהול
בר-קיימה של
מים ותברואה

מחקר

השפעת העלייה במפלס פני הים על אקוויפר החוף

פרופ' דורית סיון ופרופ' אסף יסעור-לנדאו, מהמכון ללימודי ים על שם רקנאטי, יחד עם צוות מחקר בין-לאומי, [פרסמו מאמר בכתב העת Quaternary Science Reviews](#) אשר דן בהשפעות של שינויים בגובה פני הים בחוף הכרמל. מחקרם חושף את השינויים בסביבה החופית ובהתיישבות באזור עקב עליית פני הים, ומספק תובנות חשובות על ההשפעה של עליית מפלס פני הים על אקוויפר החוף והיווצרות אדמות ביצה, תוך הדגשת הסיכונים ארוכי-טווח באזורי חוף נמוכים.

נביעות תת-ימיות בים המלח

פרופ' מייקל לזר, מהחוג למדעים גאוימיים, עוסק במאמרו בנביעות תת-ימיות בים המלח. [המחקר שפורסם בכתב העת Geomorphology](#), מדגיש את המשמעות של מקורות מים מתוקים, יציבים ועמידים אלה ודן בתפקידם המכריע בהידרולוגיה של ים המלח, במיוחד בשל תנאי הצחיחות והדרישה הגוברת למים מתוקים.

שילוב התפלת מי ים במערכות אזוריות

מאמרו של פרופ' משהור חוש, מבית הספר למדעי הסביבה, דן באתגרים לניהול מערכות אספקת מים באזורים צחיחים, על רקע הביקוש והמחסור במים. [המאמר, שפורסם בכתב העת Journal of Cleaner Production](#), מדגיש את החשיבות של שילוב התפלת מי ים ומציע גישה דו-שלבית לטיפול בלוחות זמנים ובתנאי חוסר ודאות, תוך שימוש במערכת אספקת המים הלאומית הישראלית כמקרה מבחן, במטרה לשפר את הקיימות והיעילות בניהול מים אזורי.

מעורבות ציבורית

היערכות לשינויי אקלים במשק המים הישראלי

סדנה בנושא ['מוכנות לשינויי אקלים במשק המים הישראלי: מערכות הביוב והניקוז אל מול אתגרי האקלים'](#), נערכה על ידי קבוצת חוקרים מאוניברסיטת חיפה ומכון גרנד לחקר המים, בטכניון. מטרת הסדנה הייתה לבחון תפיסות של בעלי עניין ממשק המים הישראלי בסוגיית ההפרדה בין מערכות הניקוז והביוב בהקשר של מיפוי האתגרים, הסיכונים, פערי הידע, והצעת פתרונות ניהוליים וטכנולוגיים בנושא.

ים המלח (תמונה: www.istockphoto.com)

למידה וסטודנטים

למידה על שימור משאבי מים

'מבוא לאקלים ומשאבי מים', הוא קורס שמלמדים ד"ר אלעד דנטה ופרופ' שלומית פז, העוסק ביסודות הקלימטולוגיה והמטאורולוגיה, ומנתח את הגורמים והתהליכים המשפיעים על תנאי האקלים והמים העולמיים. ד"ר דנטה מלמד קורס נוסף בנושא 'משאבי המים בישראל' יחד עם פרופ' אורי שטנה. קורסים אלה תורמים למחויבותה של האוניברסיטה לנושאים חיוניים הנוגעים למים ולתברואה ולנהלי עבודה בני-קיימה.

תפעול

הפחתת צריכת המים

לאחר תיקוני צנרת נרחבים, אמצעי התייעלות והעלאת המודעות בקמפוס,

בשנה האחרונה דווח כי השימוש במים ירד ב־30 אחוזים מבשנה שלפני מגפת קורונה – השנה שבה נסגר הקמפוס.

הבטחת רווחתם של עובדי התברואה

עובדי התברואה [סיימו הדרכות בטיחות](#) הכוללות סדנאות תנועה, טכניקות עבודה נכונות, ארגונומיה ועוד, במימון המוסד לביטוח לאומי ובהובלת פרופ' נעמי שרויאר. לאחרונה הותקנו ברזי מים מיוחדים על ידי צוות תחזוקה כדי להקל על מילוי הדליים, לשפר את ההיגיינה ולמנוע פציעות עבודה. אגף התפעול, בראשות מר איל אופיר, ירכוש ציוד לשיפור בטיחות ובריאות העובדים, אשר ימומן באמצעות מענק המחקר שמובילה פרופ' שרויאר.

שיפור מערכות השקיה

נעשו מאמצים [לשפר את מערכות ההשקיה](#) כדי למנוע נזילות ולשמור על גינון במינימום השקיה. צעדים אלה תורמים לחיסכון במים ברחבי הקמפוס.

הבטחת גישה
לאנרגיה זמינה,
אמינה, מודרנית
ובת-קיימה לכול

מחקר

'טריגו סולאר': פתרונות אגרי-וולטאיים

מחקר שעוסק בשיטות מבטיחות, קלות לביצוע ויעילות לשילוב מערכת סולארית בגידול שעורה וחיטה יאפשר לחברת 'טריגו סולאר' לפתח פתרונות אגרי-וולטאיים בני-קיימה למבחר גידולים המוזנים במי גשם. הדוקטורנט, ניקולאי גובטה, עבד עם המנחה שלו, פרופ' תמר קרוגמן, אוצרת [בנק הגנים לדגני בר](#), בביצוע בדיקות היתכנות ובכתיבת דוח אשר יסייע לחברת 'טריגו סולאר'.

הצלת עטלפים מטורבינות רוח

מתקן חדשני, שפותח על ידי פרופ' ניר ספיר והדוקטורנט יובל וורבר, מהחוג לביוולוגיה אבולוציונית וסביבתית, בשיתוף עם חוקרים מאוניברסיטת תל אביב, חברת וינגו אנרגיה והיזם גדי הראלי, [נועד למנוע קטל עטלפים על ידי טורבינות רוח](#) – בעיה שמונעת כיום הפעלה רציפה ויעילה של הטורבינות המייצרות אנרגיה.

פרופ' תמר קרוגמן והצוות שלה, בנק הגנים לדגני בר (תמונה: אוניברסיטת חיפה)

טכנולוגיות להפחתת הפגיעה בחיות בר לטובת אנרגיית רוח

[מאמר שפורסם בכתב העת Energy Policy](#), על ידי ד"ר דוד כץ, מבית הספר למדעי הסביבה, ועמיתיו מהאוניברסיטה העברית, מעביר את המיקוד מהעדפות הפרט לממד חברתי-פוליטי. החוקרים בוחנים את העדפותיהם של בעלי עניין באמצעות מקרה מבחן הכולל טכנולוגיית Shutdown On Demand (SOD), כדי להפחית את הפגיעה בחיות בר הנמצאות בחוות רוח הסמוכה לנתיב נדידת ציפורים.

מעורבות ציבורית

דוח חדש על כלכלת 'נטו אפס'
עורך דין אורן שפיר, מהמרכז לחקר מדיניות ואסטרטגיה ימית, [מתמקד בצרכים ובשיטות עתידיות לייצור והפקה של אנרגיה בים למדינת ישראל](#). ההנחה הבסיסית היא שישאל כיום יצרנית ויצואנית של גז טבעי, עם מאגרי גז טבעי מספיקים כדי לקיים את עצמה ואת שכנותיה בעתיד הקרוב. בדוח חדש כותב עו"ד שפיר שפיתוח שדות גז טבעי נוספים בים ייצור הזדמנויות חדשות למעבר לכלכלת 'נטו אפס'.

שאיפות סולאריות ומציאות באדמה

כחלק מדוח שנתי של המרכז לחקר מדיניות ואסטרטגיה ימית, [מתאר ד"ר עילי רטיג את היתרונות הרבים של אנרגיה מתחדשת](#) למדינת ישראל. הוא סבור כי היעד לאנרגיה מתחדשת לשנת 2030 אינו בר-השגה בשלב זה וכי ישראל זקוקה לזמן נוסף לפיתוח טכנולוגיות, כדי לסייע לה להפיק 30 אחוזים מהחשמל שלה מאנרגיה מתחדשת.

למידה וסטודנטים

הוראת אתגרים ופתרונות אנרגיה

הקורס 'אנרגיות מתחדשות', שמלמדת [פרופ' אופירה אילון](#), מתמקד בעקרונות הפקת אנרגיה ממקורות מתחדשים כמו שמש, רוח, מים, מקורות גיאותרמיים וביומסה. נבחנים בו עקרונות שימור והתייעלות אנרגטית ובנייה ירוקה וצעדי מדיניות הנדרשים ליישום אנרגיה מתחדשת במשק. פרופ' איילון מלמדת קורס נוסף בנושא 'אדמה, רוח ואש: אתגרים סביבתיים במאה ה-21'. שני הקורסים מספקים ידע ותובנות חשובות על מקורות אנרגיה מתחדשים וניצול בר-קיימה שלהם.

משלחת סטודנטים מטיוואן

אוניברסיטת חיפה אירחה [משלחת סטודנטים ראשונה מאוניברסיטת טונגהאי](#), בהובלת ראש הנציגות הכלכלית והתרבותית של טיפה לישראל, יא-פינג (אבי) לי. 23 הסטודנטים מטייוואן השתתפו בטקס הפתיחה החגיגי של תוכנית היזמות בבית הספר הבינלאומי. את הסיור הובילה אינה ברוורמן, מייסדת שותפה של 'אקו וייב פאואר' ובוגרת האוניברסיטה.

תפעול

טביעת רגל פחמנית

כצעד ראשון של האוניברסיטה בניסיון להעמיק את המחויבות הסביבתית בוצעה [הערכה של טביעת הרגל הפחמנית שלה](#). הניתוח נערך על פי הנחיות פרוטוקול GHG ועוסק בטביעת הרגל הפחמנית של שלושת הקמפוסים והמתקנים הנלווים של האוניברסיטה, לרבות המעונות, הקפיטריות, וחללים שכורים אחרים כגון חנויות, בנק וכדומה.

פתרונות חדשים לחסכון באנרגיה

מספר פרויקטים חדשים לחסכון באנרגיה הושקו השנה בקמפוס, ביניהם: [התקנת שש עמדות טעינה חדשות למכוניות חשמליות](#), וכן שני 'ספסלים סולאריים' המוארים בחושך ומאפשרים להטעין את הטלפון בזמן שיושבים עליהם.

הפחתה של 7.5 אחוזים בשימוש בחשמל

השנה נראתה ירידה מרשימה של 7.5 אחוזים בצריכת האנרגיה בקמפוס, בהשוואה לתקופת שקדמה לסגר הקורונה.

נתונים אלה מוכיחים את מחויבותנו לקיימות וליעילות אנרגטית.

קידום צמיחה כלכלית מתמשכת, מקיפה ובת-קיימה לכול

מחקר

חוקרת מובילה בתחום ההגבלים העסקיים

פרופ' מיכל גל, מהפקולטה למשפטים, זכתה להכרה עולמית כאחת מ-25 החוקרים המשפיעים ביותר בדיני הגבלים עסקיים בשנת 2022. פרופ' גל היא ראש הפורום למשפט ושווקים באוניברסיטה ומכהנת כנשיאת הארגון העולמי לחוקרים בתחום ההגבלים העסקיים (ASCOLA). מחקרה התפרסמו בארץ ובעולם וצוטטו על ידי ארגון המדינות המפותחות (OECD) ועל ידי בית המשפט העליון הישראלי. פרופ' גל מייצגת לכללות קטנות ברחבי העולם כמו גם לארגונים בין-לאומיים, לרבות האו"ם.

רתימת בעלי עניין לקידום יעדי פיתוח בר-קיימה בערים

ד"ר פאינה מילמן-סיון, מהפקולטה למשפטים, ועמיתה, **בדקו כיצד יצירת ערך לבעלי עניין תורמת להשגת יעדי פיתוח בר-קיימה בערים,** במחקר שפורסם בכתב העת *Journal of Business Ethics*. באמצעות פרוטוקול ניתוח מידע חוצה רשתות נראה כי יצירת הערך לבעלי העניין תורמת באופן ניכר

סטודנט וסטודנטית (תמונה: אוניברסיטת חיפה)

לרוב יעדי הפיתוח בר-קיימה בערים, ובמיוחד ניכרת השפעה חזקה על יעדים 8, 9, 11 ו-17. המחקר מדגיש היבטים מרכזיים לתרומה זו, כגון: בניית קונצנזוס, ערים מקיימות חכמות ומערכות אקולוגיות של חדשנות.

קונפליקט חברתי וקולגיאיות

ספרו החדש של פרופ' אסף דר, מהחוג לסוציולוגיה, חוקר כיצד הסכסוך האתנו-לאומי-דתי בין יהודים לפלסטינים בישראל משפיע על צוותי עבודה מעורבים. פרופ' דר מתעד מתחים במקום העבודה ואסטרטגיות התמודדות המשמשות את שתי הקבוצות האתניות, ומשווה כיצד מתחים אלו מתרחשים. הספר בוחן את

השפעת הלחצים החיצוניים ומה הפוטנציאל שלהם בהקלה על קונפליקטים חברתיים רחבים יותר.

מעורבות ציבורית

עובדי תברואה משתלבים בקהילת האוניברסיטה

לפני חמש שנים החלה האוניברסיטה להעסיק עובדי ניקיון בהעסקה ישירה. פרופ' נעמי שרויאר, מהחוג לריפוי בעיסוק, בתמיכת אגף תפעול, **ערכה מחקר הערכה** שהתבסס על סדנאות ופעילויות נוספות עם עובדות הניקיון. ממציא המחקר הראו כי כדאי להמשיך להעסיק עובדי התברואה בהעסקה ישירה

בכל מוסד, ובכך לחזק את הרגשת השייכות של העובדים וההבנה שהם חלק מקהילת האוניברסיטה.

קורבנות ובטיחות במקום העבודה

חוקרים מבית הספר לעבודה סוציאלית ומבית הספר למנהל עסקים בחנו עמדות מורים על גורמי סיכון והגנה הקשורים לקורבנות ולבטיחות במקום העבודה. **החוקרים ערכו ראיונות עומק עם מורים** ששיתפו בחוויותיהם על הנושא הנחקר. המחקר, שפורסם בכתב העת *Journal of School Violence*, הוביל להצעת הנחיות למורים, לתלמידים ולהורים, בנושא אקלים חברתי וארגוני של בית הספר, מתוך כוונה לגבש מדיניות ברורה בנושא.

בריאות הציבור וטורבינות רוח

איגוד רופאי בריאות הציבור, וביניהם פרופ' מיה נגב, מבית הספר לבריאות הציבור, **הביעו דאגה רבה מהקמת טורבינות רוח בכלל, ובפרט מהקמתן בישראל.** ההתנגדות המוצהרת לטורבינות רוח נובעת מההשפעות השליליות שיש להן על הבריאות הפיזית והנפשית עקב הרעש וריצוד אור וצל, וכן בשל גובהן (עד 200 מטר) הן משנות באופן דרמטי את המרחב, משפיעות על אזורים מיושבים ומשנות את הנוף הטבעי, החקלאי והכפרי. חברי האיגוד ממליצים לשקול מקורות אנרגיה ירוקים חלופיים.

למידה וסטודנטים

הכשרות ל'ניהול ירוק'

בין המרצים ב'נבחרת השגרירים' של אגף נשיאות וקשרי חוץ, הייתה **פרופ' מיכל בירון,** מהמרכז לחקר ארגונים וניהול המשאב האנושי, הפועלת להציע תוכניות הכשרה ל'ניהול ירוק' ברחבי המזרח התיכון ואפריקה – ארצות שחשופות יותר להשפעות שינויי האקלים.

תואר שני בניהול ארגונים ללא כוונות רווח

תוכנית לימוד ייחודית המיועדת למנהלי עמותות אשר מבקשים להרחיב ולפתח מיומנויות שיסייעו להם להתמודד עם אתגרים ניהוליים בסביבה חברתית וקהילתית מורכבת. התוכנית מתאימה למנהלים בארגונים מתחומים חברתיים שונים השואפים לרכוש ידע בתחום העמותות.

תפעול

הקלה בשעות העבודה בחג הרמדאן

עובדים מוסלמים המציינים את חג הרמדאן זכאים להקלה בשעות העבודה, הגעה באיחור או יציאה מוקדמת, לאורך כל תקופת הרמדאן.

הקלה זו אינה משפיעה על שכר העובדים, על מכסת החופשה השנתית ואין דרישה לשעות פיצוי. שעות העבודה של עובדים במשרה חלקית מעודכנות בהתאם.

פיילוט יום עבודה מהבית

השנה הושקה **תוכנית פיילוט המאפשרת לעבוד יום בשבוע מהבית.** הזכאות לכך נקבעת על פי אופי התפקיד, הנגישות לתשתית הטכנולוגית הדרושה והיכולת לפקח על ביצועי העבודה.

אימונים בזמן העבודה

כדי לעודד חיים בריאים בקרב סגל האוניברסיטה מוענקת שעת עבודה אחת בשבוע לצורך אימונים, למי שלוקחים חלק **בליגות כדורשת וכדורסל** האוניברסיטאיות.

בניית תשתיות
חסינות, קידום
תיעוש מכליל
ובר-קיימה,
וטיפוח חדשנות

מחקר

טוויטר למחקר סביבתי וחברתי

פרופ' אנדראה גרמנדי, מבית הספר למדעי הסביבה, ועמיתיו פרסמו [מאמר בכתב העת המוערך Nature](#). המאמר מדגיש את הרלוונטיות הגוברת של טוויטר כמסד נתונים למחקר סביבתי וחברתי. פלטפורמה זו מציעה תובנות חשובות המסייעות למקבלי החלטות בתחומים שונים.

שיפור בהעברת נתונים

פרופ' נגה רון-צבי, מהחוג למדעי המחשב, [זכתה במענק ERC Starting היוקרתי מטעם האיחוד האירופי](#). מחקרה מתרכז בקודים לתיקון שגיאות וחישוב, תוך התייחסות לממשק בין חישוב ותקשורת. מטרת הפרויקט היא לפתח קודים יעילים ואמינים לתיקון שגיאות לתקשורת דיגיטלית, תוך שיפור ביצועי העברת הנתונים הכוללים.

קידום מחקר רב-תחומי במדעי הנתונים

[מרכז המחקר למדעי הנתונים באוניברסיטה \(DSRC\)](#) שואף לקדם מחקר מדעי נתונים רב-תחומי לטובת החברה והסביבה ומסייע לסגל מתחומי דעת שונים

סטודנטים באוניברסיטת חיפה (תמונה: ניצן זוהר, אוניברסיטת חיפה)

בביצוע מחקריהם בעזרת מדעני נתונים מנוסים. בין הפרויקטים שקודמו בשנת 2022: פרויקט של פרופ' רועי דיאמנט ופרופ' דן פלדמן מבית הספר למדעי הים על שם צ'רני; פרויקט של ד"ר עינת מינקוב וד"ר אלון צויזנר; והפרויקט של ד"ר יהודית סומך ופרופ' גיל עצמון.

מעורבות ציבורית

קליניקה למשפט, טכנולוגיה וסייבר

הקליניקה למשפט, טכנולוגיה וסייבר

משלבת הבנה טכנולוגית עם מומחיות משפטית, לקידום

מדיניות שמטרתה להבטיח זכויות אדם בעידן הדיגיטלי. הקליניקה פעלה במספר פרויקטים, ביניהם: כתיבת נייר מדיניות הנוגע להסדרה רצויה של ערים חכמות; פנייה לחברת דואר ישראל בדרישה להבטיח נגישות לקשישים, לאחר שנדרש מהם להזמין תורים במערכת מקוונת;

הקליניקה שלחה למעלה מעשרים מכתבים ובקשות מידע במסגרת חוק חופש המידע

כדי לקדם שקיפות בשימוש באלגוריתמים על ידי גופים ממשלתיים.

יוזמת האיחוד האירופי: כלכלה כחולה

פרופ' נגה קולינס-קריינר, מבית הספר ללימודי סביבה, נבחרה לנציגה הישראלית [ביוזמה של האיחוד האירופה EU COST Action](#) בנושא 'מחשבה מחדש על הכלכלה הכחולה: השפעות והזדמנויות חברתיות-אקולוגיות'. פרויקט שעוסק בכלכלה הכחולה ובסוגיות מדיניות המשפיעות על חברות אירופיות ואחרות. מטרתו לחשוב מחדש על הכלכלה הכחולה על ידי הערכת השפעתה על יישובי חוף ועל ידי חקר פעילויות ימיות חדשניות.

למידה וסטודנטים

טכנולוגיות מתקדמות בהתפתחות ובשיקום

השנה הושק [קורס חדש וחדשני 'טכנולוגיות מתקדמות בהתפתחות ובשיקום'](#) בהנחיית ד"ר אלכסנדרה דניאל-סעד מהחוג לריפוי בעיסוק, ופרופ' צביקה קופליק מהחוג למערכות מידע. במהלך הקורס עבדו הסטודנטים על הנגשת מוזיאון הכט באוניברסיטה למבקרים עיוורים על ידי יצירת אביזרי עזר, למשל באמצעות מדפסת תלת-מימד וחיישני קול.

מדיניות טכנולוגיה גלובלית

סטודנטים מהפקולטה למשפטים שנרשמו לקורס 'מדיניות טכנולוגיה גלובלית', השתתפו בסמינר על יעדי טכנולוגיה, חדשנות ופיתוח בר-קיימה יחד עם סטודנטים מאוניברסיטת אוטווה בקנדה ומאוניברסיטת בוקוני במילאנו. במהלך הסמינר חקרו עם עמיתיהם כיצד מדיניות טכנולוגיה גלובלית יכולה לסייע בהתקדמות החדשנות בנושא יעדי פיתוח בר-קיימה או לעכב אותה.

חשיבה חדשנית

חשיבה יצירתית ואסטרטגית היא הבסיס לחברה מתקדמת, משגשגת ויעילה. ככל שתהליכי אוטומציה ובינה מלאכותית מעסיקים אותנו יותר, גובר הצורך בחשיבה יצירתית על פתרון בעיות. [סדנה של מעבדות החדשנות על חשיבה יצירתית ואסטרטגית](#) עוזרת לסטודנטים

לחבר בעיה אמיתית, אתגר או צורך חיוני לפתרון בר-קיימה.

תפעול

מנהל חדש לחברה הכלכלית 'כרמל'

אנו שמחים להכריז על מינויו של [מר חוסאם בשארה \(רו"ח\)](#). [ליו"ר החברה הכלכלית כרמל בע"מ](#) – זרוע המסחר והעסקים שלנו – האחראית על הגנה ומסחור הקניין הרוחני של האוניברסיטה. רו"ח בשארה כיהן בוועד המנהל של 'כרמל' והיה מרצה בכיר בחוג לכלכלה.

מערכת מידע למחקרי האוניברסיטה

ביוני השיקה האוניברסיטה את [מערכת CRIS](#), שנועדה לנהל ולהציג את הפעילות המחקרית והאקדמית של החוקרים באוניברסיטה ולהגביר את נראות המחקר שלנו. הפרויקט, שנערך בשיתוף פעולה עם אוניברסיטאות ישראליות והמועצה להשכלה גבוהה, הוא פרי המאמץ והמסירות של ספריית האוניברסיטה, רשות המחקר, מחלקת המחשוב ומחלקת משאבי אנוש.

צמצום
אי־השוויון בתוך
המדינות וביניהן

מחקר

שינוי בזהות האתיופית בישראל

מאמרו של פרופ' אורי בן־אליעזר, מהחוג לסוציולוגיה, [שפורסם בכתב העת Identities](#), בודק כיצד הגיבו לגילויי גזענות בני הדור השני של 'יהודים שחורים' שהיגרו מאתיופיה לישראל. המחקר מגלה כי בני הדור הצעיר אימצו אסטרטגיות זהות ומיצוב שונות מהוריהם, וכי רק באמצעות הפגנות נרחבות בשנת 2015 נוצר דיאלוג בין־דורי בעל משמעות, שהוביל לאסטרטגיה מוצלחת כלפי רטוריקה גזענית.

הגירת עבודה בישראל

[מאמר שפורסם לאחרונה בכתב העת Journal of Ethnic and Migration Studies](#) שכתבו פרופ' רבקה רייכמן, מהחוג לסוציולוגיה, ועמיתיה, עוסק בשחקני המפתח המשפיעים על שיח הגירת עבודה. המחקר בוחן את המקרה של ישראל בשנים 2000-2012 ובודק כיצד גורמים ממלכתיים ואזרחיים מעצבים טענות ציבוריות ומסגרות פוליטיות הקשורות למהגרי עבודה.

'הנבחרת הכחולה' (תמונה: אוניברסיטת חיפה)

מעורבות ציבורית

הקליניקה למשפט ומדיניות חינוך

[הקליניקה למשפט ומדיניות חינוך](#), בפקולטה למשפטים, העניקה בשנה החולפת סיוע וייצוג משפטי לכ־500 לקוחות, ועסקה בפרויקטים של שינוי מדיניות, שמבטיחים לכל ילדי ישראל חינוך הולם ושוויוני. מקרים אלו כללו עתירה נגד הפרדה גזעית של מבקשי מקלט בתל אביב; מאבק משפטי מתמשך למניעת גביית אגרות לא חוקיות בבתי ספר ציבוריים; ייצוג הורים חרדים מצפת בדרישה לבית ספר ממלכתי מתאים לילדיהם; קידום גישה לחינוך מקוון לילדים בדואים; עצומה בשם ילד אוטיסט שלא זכה לשירותים ולהתאמות הדרושים לו בבית הספר.

חינוך לקיימות לתלמידים

דרוזים

בית הספר אורט רונסון בעוספיה חבר ל

אוניברסיטת חיפה לנוער בתוכנית לקידום המצוינות המיועדת ל־63 תלמידי כיתות ט' בני העדה הדרוזית.

התוכנית נועדה לחשוף את

[התלמידים לאקדמיה](#), להרחיב את הידע הכללי שלהם, לשפר מיומנויות רטוריות ולקדם את המודעות לקיימות. התוכנית הסתיימה במפגש עם הורי התלמידים, בהרצאתו של פרופ' גיא יצחקוב על הקשבה בין־אישית. התלמידים הציגו את ניירות העמדה שכתבו תוך שימוש במיומנויות הדיון שרכשו בתוכנית.

למידה וסטודנטים

מצוינות מחקרית לקשישים

[ארבעה דוקטורנטים זכו ב'מלגות הנשיא למצוינות וחדשנות מדעית' לשנת 2023](#) – המספר הגבוה ביותר בין אוניברסיטאות המחקר בישראל. המלגות הוענקו לסטודנטים שמחקריהם מתמקדים בגורמים המשפיעים על חיי הקשישים, ובהם התמקדות מיוחדת בניצולי שואה.

גישה למדעי הים בשפה הערבית

['הנבחרת הכחולה'](#) הוא שיתוף פעולה ייחודי בין 'בית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני' ליחידה למעורבות חברתית בדיקנאט הסטודנטים. הנבחרת מורכבת מחברי סגל אקדמי

וסטודנטים דוברי ערבית ממגוון חוגים ופקולטות. התוכנית מתרגמת את הידע המחקרי שנצבר בבית הספר למדעי הים לסדנאות לימוד חוויתיות ומעשירות לתלמידי בתי ספר דוברי ערבית בצפון הארץ, כדי להעלות את המודעות לחשיבות הים להמשך החיים בכדור הארץ.

תוכנית חדשה: 'מאיצים לקריירה'

פרויקט 'מאיצים לקריירה' נועד לקדם תעסוקה, לרתום את ההון האנושי ולהגדיל את כוח האדם בישראל באמצעות האקדמיה. מטרת התוכנית לצמצם את הפער בין הידע שנצבר בלימודים האקדמיים לפיתוח הכישורים הדרושים בכוח העבודה. התוכנית מתמקדת במיוחד בתחומי לימוד לא מקצועיים ובאוכלוסיות מוחלשות מבחינה חברתית – כלכלית, כולל סטודנטים בני דור ראשון להשכלה גבוהה.

תפעול

מערך חדש לגיוון, הכללה וקהילה

השנה הוקם באוניברסיטה [מערך גיוון, הכללה וקהילה](#), בראשות פרופ' ערין סלאמה־קודסי וד"ר יעל גרנות־ביין. בהתאם לחזון הקיימות החברתית של האוניברסיטה, השאיפה לדו־קיום והרצון להתמודד עם אתגרי החברה הישראלית, יקדם המערך ניהול מושכל של הגיוון לצורך צמיחה, חדשנות וחיזוק תחושת השייכות בקרב חברי הסגל והסטודנטים.

נגישות לכול

בכל שנה מופץ לקהילת האוניברסיטה [עדכון נהלי נגישות](#). בין ההנחיות החדשות: פרסום מידע כטקסט פשוט, לצד הזמנות מעוצבות; הקפדה על גישה לכיסא גלגלים מהחניה למקום האירוע ולבימה; מתן שירותי תמלול והשאלת מכשירי שמיעה; הכוונה וסיוע למשתתפים באירועים. כדי להבטיח שירות נגיש לסטודנטים ולסגל עם מוגבלות נדרשים כל חברי הסגל להשתתף בהדרכה בנושא נגישות.

הפיכת הערים ומקומות היישוב למכלילים, בטוחים, עמידים ובני־קיימה

מחקר

פרויקט אימפקט: מיפוי רגשי בחיפה באמצעות מדע אזרחי

ד"ר קרן קפלן מינץ, פרופ' דני בן־צבי ופרופ' יעל קלי, מהחוג למדעי המידה וההוראה, חוקרים את מערכות הקשרים בין הסביבה הפיזית לרווחה נפשית בסביבות עירוניות ובקרבת אתרי טבע. המחקר יתבצע כפרויקט מדע אזרחי־חברתי. [מחקר זה הוא אחד משישה מחקרי אימפקט](#) הנתמכים על ידי מערך חדשנות וקיימות.

מענק ERC שלישי לפרופ' בר־עוז: זנים עתיקים של עצי פרי

פרופ' גיא בר־עוז, מבית הספר לארכיאולוגיה ותרבויות ימיות, [זכה בפעם השלישית במענק היוקרתי](#) מטעם מועצת המחקר של האיחוד האירופי (ERC), על מחקריו שמטרתם להצמיח זנים עתיקים של עצי פרי ששגשו בעבר במדבר הישראלי. עצי פרי עתיקים הם שרידים ארכיאולוגיים חיים אשר אוגרים בתוכם מידע חשוב על גננות מסורתיות ובת־קיימה שעשו להיות רלוונטי לאתגרי האקלים של ימינו. הפרויקט, 'ביו־ארכיאולוגיה של

עצי מורשת וגננות מסורתית בחקלאות יבשה בשולי המדבר; יושב מספר תחומי מחקר, כולל בדיקת די־אן־איי, כדי להבין טוב יותר את האקולוגיה והאבולוציה של המטע העתיק, כמו גם את עצי הפרי העיקריים שגדלו בעת העתיקה (זית, תמר ותאנה).

ערים חכמות?

פרופ' בוריס פורטנוב, מבית הספר למדעי הסביבה, [פרסם מאמר בכתב העת Sustainable Cities and Society](#), ובו הוא מטיל ספק בתפיסה המקובלת של ערים 'חכמות'.

באמצעות ניתוח נתונים מכמאה ערים גדולות ברחבי העולם, נמצא כי ריבוי טכנולוגיות אינטרנט ואוניברסיטאות אינו מפחית בהכרח את אי־השוויון בהכנסה או משפר את התפקוד הסביבתי בתוך הערים.

במקום זה, נטען כי העיר החכמה צריכה לתת עדיפות לצרכים ולכישורים הדיגיטליים של התושבים, במקום להגביר את הטמעת הטכנולוגיה, והכך לתרום תובנות חשובות לפיתוח עירוני.

מעורבות ציבורית

קליניקה ליישוב סכסוכים
[הקליניקה ליישוב סכסוכים](#)
[ואוכלוסיות מוחלשות על שם ליאון צ'רני](#) מסייעת לקבוצות

שוליים ליישב סכסוכים באמצעות גישור בקהילה. הפעילות בקליניקה כוללת גישורים פרו־בונו בתיקי משפחה, בתביעות קטנות ובגישור בין נפגעות הטרדה מינית לפוגעים. הקליניקה הובילה סדנאות לעמותות ולארגונים שעובדים עם אוכלוסיות מוחלשות, והעניקה 'כלים גישוריים' לניהול יעיל של משא ומתן וכלים לפתרון סכסוכים.

נשיא העמותה הישראלית לאימונולוגיה

פרופ' עמירם אריאל, ראש המעבדה למסלולים מולקולריים בחקר דלקות, חוקר מרכיבים תאיים ומולקולריים שמשתתפים בתהליך ההחלמה מדלקת. חוקרי המעבדה בודקים מנגנונים שפועלים בתהליכים של סיום דלקות חריפות, כרוניות ואוטואימוניות, ומאתרים מתווכים שיסייעו למערכת החיסונית בריפוי מחלות. פרופ' אריאל נבחר בשנת 2022 [לנשיא העמותה הישראלית לאימונולוגיה](#), המקדמת את תחום האימונולוגיה בישראל.

טיפול מסובסד

לנוכח המאבק המתמשך ואי־הוודאות בעקבות מגפת קורונה שימש [המכון לפסיכותרפיה](#), במרכז הקליני הבינתחומי של אוניברסיטת חיפה, עמוד תווך לקהילה הרחבה. הפסיכותרפיסטים המסורים מספקים טיפול וליווי חסוי ומקצועי בעלות מסובסדת.

תגלית יוצאת דופן: מודיליאני
אוצרי מוזיאון הכט, באוניברסיטת חיפה, גילו שלושה רישומים של אחד הציירים הנודעים במאה ה־20, אמדיאו מודיליאני, אשר [הוסתרו מתחת לפני השטח של אחד מציוריו](#). העבודות הלא גמורות הללו, שהוסתרו במשך שנים, נחשפו במהלך בדיקת רנטגן של הציור 'Nude with a Hat', כחלק מבדיקה פורנזית מקיפה לקראת תערוכה ב'קרן בארנס' בפילדלפיה.

למידה וסטודנטים

חקר ייצוג תושבים

[המחלקה למנהל ומדיניות ציבורית](#), בראשות פרופ' ניסים כהן, משלבת בין ידע אקדמי תיאורטי לעולם השטח והמעשה. המחלקה מציעה קורס שנתי בנושא דמוקרטיה ויזמות מקומית שבו מתקשרים הסטודנטים עם תושבים ונציגים מקומיים בעיר חיפה, במיוחד בשכונות שמפעילות פרויקטים של התחדשות עירונית. מטרת הקורס לבסס נציגות של תושבים בעיצוב מדיניות מקומית המקדמת דיור בר־השגה ושומרת על קהילות עירוניות.

אחריו!

['המסלול להשפעה ציבורית'](#) היא תוכנית מנהיגות המיועדת לבוגרי עמותת 'אחריו!' ולצעירים בעלי זיקה לעולם החברתי והציבורי. התוכנית היא יוזמה משותפת של החוג היסטוריה של עם ישראל

ובית הספר למדעי המדינה, ומטרתה לטפח מנהיגות איכותית שתשפיע על המרחב הציבורי תוך עיסוק בסוגיות בוערות בשיח החברתי והעמקת הזהות הישראלית והציונית.

תפעול

לימודי ערבית לחברי סגל

כדי לבנות חברה ישראלית פלורליסטית חשוב להכיר לישראלים יהודים את השפה הערבית המדוברת. במסגרת [תוכנית 'תקווה ישראלית באקדמיה'](#), הוצעו לימודי ערבית מדוברת לסגל האקדמי והמנהלי. משתתפי הקורס נחשפו להיסטוריה ולתרבות החברה הערבית על כל גווניה.

מגרשי אופניים

האוניברסיטה ייעדה מגרשי אופניים חדשים [בקמפוס העיר](#) כדי לעודד סטודנטים להגיע אל האוניברסיטה ללא רכב פרטי, ובכך להפחית את הזיהום הסביבתי ולטפח אורח חיים בריא יותר.

הבטחת דפוסי צריכה וייצור בני-קיימה

מחקר

השפעה אסטרטגית של אחריות תאגידית

[מאמרם של פרופ' אביב שוהם](#),

מבית הספר למנהל עסקים, ועמיתיו פורסם ב-Journal of Business Research, ועוסק בהשפעה האסטרטגית של אחריות תאגידית. המחקר מוכיח כי על ידי התאמת מאמצי האחריות התאגידית עם יוזמות הממוקדות בעובדים ועם מגמות חברתיות, כמו גיוון והכללה, משתפרים היחסים עם הלקוחות והעובדים, מצב אשר מועיל הן לחברה והן לעסקים. הממצאים מדגישים מאמצי אחריות תאגידית ממוקדים לבעלי עניין ספציפיים ומדגישים את הבדלי הגישה לאיכות היחסים בין ארגונים קטנים ובינוניים לחברות גדולות יותר.

שיתוף נסיעות בארגון עצמי

ד"ר שושני-תבורי כתבה את הדוקטורט שלה בחוג לניהול משאבי טבע וסביבה על שיתוף נסיעות בהתארגנות עצמית [ולאחרונה פרסמה מאמר בכתב העת Transportation יחד עם ד"ר תמר טרופ](#), מבית הספר למדעי הסביבה. במאמר נבחן הפוטנציאל של שיתוף נסיעות

רחבת הבניין הראשי (תמונה: אוניברסיטת לחיפה)

שוק קה-ת

ארגון הסגל המנהלי השיק

פרויקט שיתופי יחד עם סטודנטים מבית הספר למדעי המדינה בחתירה לקיימות חברתית וסביבתית. שוק קה-ת מציע הזדמנות להחליף פריטים שאינם בשימוש ללא עלות. קיום השוק לקראת חג הפסח, בתקופה שבה מרבית לקנות מתנות לבני משפחה ומכרים, מחזקת את תרבות הקמפוס המקדמת צריכה נכונה ונבונה יותר.

פגיעת רכבי שטח באדמה

איה שלמון, מוסמכת התוכנית לניהול משאבי טבע וסביבה, ניתחה עם המנחים שלה, פרופ' אופירה אילון וד"ר משה גיש, את

ההשלכות הכלכליות של הנזק שגורמים רכבי השטח הפופולריים (טרקטורים) לקרקע ולצמחייה [וממצאיהם פורסמו בכתב העת International Journal of Environmental Research and Public Health](#) כדי לעודד רגולציה ופיקוח בתחום.

למידה וסטודנטים

סביבה וחינוך לקיימות

הקורס 'סביבה וחינוך לקיימות' שמעבירה ד"ר דורית באום, מתמקד בתרומת החינוך הסביבתי לשיפור מצב הסביבה. הקורס עוסק בתפיסות ובאתגרים בתחום החינוך הסביבתי והקיימות בקהילה וחושף את הסטודנטים למושגי מפתח בתחום החינוך, המבוסס על מקום, מורשת משותפת, חוסן חברתי וקהילות מקיימות בישראל ובעולם.

תואר שני בניהול משאבי טבע וסביבה

מטרת [התוכנית לניהול משאבי טבע וסביבה](#) להרחיב את הידע המקצועי על הממשק בין פעילות האדם והסביבה. התוכנית נשענת על ידע רלוונטי מתחומי מדעי החברה והניהול ומקנה לסטודנטים ידע וכלים להתמודדות עם בעיות סביבתיות. התוכנית שמה לה למטרה להשפיע על קבלת מדיניות ועל קבלת החלטות בנוגע לשימור וטיפול הסביבה ופיתוח בר-קיימה.

תפעול

תלושי שכר דיגיטליים

כחלק ממחויבותנו לקיימות אנו שואפים לקדם הפקת [תלושי שכר דיגיטליים](#) ולצמצם את תלושי השכר המודפסים. העובדים התבקשו לבחור בקבלת תלוש דיגיטלי או תלוש מודפס. לאחר חודש בלבד הצטרפו כשליש מכלל עובדי האוניברסיטה ליוזמה החדשה, ואנו מצפים שרבים נוספים יצטרפו עד סוף השנה.

ספלים נקיים: תוכנית פיילוט

בהתאם למחויבות האוניברסיטה להפחתת פסולת על ידי [צמצום השימוש בכוסות חד-פעמיות](#) לשתייה אישית ועידוד השימוש בבקבוקי מים לשימוש חוזר הושקה תוכנית פיילוט שכללה הצבת עשרה [מדיחי כלים](#) [קומפקטיים לכוסות](#) במטבחונים נבחרים ברחבי הקמפוס, כדי לאפשר פתרון מהיר וחסכוני. תוכנית זו התבססה על ממצאי מחקר המצביעים על חיסכון של 35 אחוזים בעלויות, בהשוואה לרכישת כוסות חד-פעמיות.

פעולה דחופה
למאבק בשינויי
האקלים
ובהשפעותיו

מחקר

פרספקטיבה להנעת אנרגיה מתחדשת

[במאמר שפורסם בכתב העת Society, חוקרות ד"ר טלי זוהר ופרופ' אופירה אילון, מבית הספר למדעי הסביבה, את יצירתן של מערכות אקולוגיות חדשניות של אנרגיה מתחדשת, החיוניות למלחמה בשינויי האקלים. מחקרן מדגיש כי חדשנות יעילה חורגת מן הגישות המסורתיות של דחיפה \(טכנולוגיה\) ומשיכה \(שוק\). הן מנתחות את היוזמה הישראלית 'אילות-אילות אנרגיה מתחדשת', ומדגימות כיצד גורמי ביניים מניעים את יישום הטכנולוגיות של אנרגיה מתחדשת ומושכים את מקבלי ההחלטות לקדם הפחתת פליטות הפחמן.](#)

אלמוגים מזהירים מפני שינויי אקלים

צוות חוקרים מבית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני, יחד עם היחידה לשירותי ביואינופורמטיקה, [ערכו מחקר על אלמוגים בתנאים חסרי חמצן](#), אשר פורסם בכתב העת *Frontiers in Marine Science*. אומנם האלמוגים הללו מצליחים לשרוד, אך הדורות הבאים של האלמוגים עומדים בפני

סיכונים ניכרים, כולל יכולת טרף פחותה, הסתמכות מוגברת על אצות סימביוטיות וירידה בתהליכי הרבייה. ממציא המחקר מדגישים את ההשלכות הפוטנציאליות של שינויים סביבתיים, במיוחד אלה המשפיעים על סימביוזה של אצות-אלמוגים ורמות החמצן.

השפעה לא שוויונית של שינויי אקלים וחוסן קהילתי

מחקר בנושא אקלים עירוני של פרופ' מאיה נגב, מהפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, ופרופ' שלומית פז וד"ר מוטי זוהר, מבית הספר למדעי הסביבה, [בוחן את איומי האקלים בחיפה](#) ופורסם בכתב העת *Urban Climate*. החוקרים השתמשו במערכת מידע גיאוגרפי כדי למפות סיכונים, כמו: גלי חום, שיטפונות ושריפות, תוך התחשבות בפגיעות חברתית. סקר תושבים קשר בין תפיסות של סיכונים, סכנות

פרויקט 'מיקרופלסטיק' של הדר וייסברג, רוני זאדה ויניב כהן. תערוכת הסטודנטים של בית הספר לעיצוב ומרכז קיימא (תמונה: דף הפייסבוק של בית הספר לעיצוב)

וחוסן, עם ממצאים המדגישים סיכונים מגוונים, פגיעות משתנות וחלוקה לא שוויונית בתוך העיר, תוך הדגשת הצורך במאמצים ממוקדים לחיזוק תשתיות וחוסן קהילתי בשכונות שונות.

מעורבות ציבורית

הוועדה הישראלית בנושא האקלים

לאור הדחיפות הממשלתית לפעול בנושא שינויי האקלים, ואחריותה של הקהילה האקדמית הישראלית לייעץ לממשלה בנושא זה, הצטרפה פרופ' שלומית פז, מבית הספר למדעי הסביבה, [לוועדה חדשה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים שתבחן את נושא האקלים](#). הוועדה תכנס מומחים מן השורה הראשונה מכל האוניברסיטאות, כדי להתמודד עם אתגרים דחופים עתידיים, תתכונן לקראת הבאות ותזהה תחומי מחקר חדשים.

הצד האפל של הירח

אוניברסיטת חיפה לנוער שוחר סביבה, תרבות ומדע קיימה [סדרת הרצאות מרתקות](#) של חברי סגל מובילים העוסקים בשמירה על כדור הארץ ובנשים פורצות דרך בחקר החלל. ההרצאה בנושא 'סודות הירח' הייתה חלק משבוע המצוינות - יוזמה כלל-ארצית של קרן טראמפ.

למידה וסטודנטים

משבר האקלים בתקשורת חזותית

[תערוכת סטודנטים משנה ג' במגמה לתקשורת חזותית מהמרכז האקדמי ויצו חיפה,](#)

שעתיד להתמזג עם אוניברסיטת חיפה, בשיתוף עם 'מרכז קיימא לחדשנות חברתית ויזמות אימפקט', הציגה עבודות של סטודנטים שעסקו בהתמודדות האנושות עם משבר האקלים. התערוכה הוצגה באולם רכטר באוניברסיטת חיפה.

פרויקט אימפקט: מאבק באי חום עירוני והגנה על אוכלוסיות חלשות בחיפה

[פרויקט מחקר אימפקט הנלחם באי חום עירוניים ומגן על אוכלוסיות חלשות בחיפה.](#)

קבוצת בעלי העניין, הכוללת את אוניברסיטת חיפה, מט"י חיפה ו-CoVelocity, שואפת לפתח מענה מקומי למשבר האקלים על ידי הערכת פגיעות חום באמצעות ראיות מדעיות שסיפקו סטודנטים. הם שואפים לשפר את חיי תושבי חיפה, ובפרט אוכלוסיות חלשות בעיר, באמצעות חדשנות מקומית.

תפעול

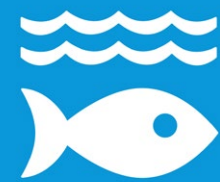
אירועי ועידת האקלים

לציון שבוע שינויי האקלים הגלובלי ותחילת ועידת האקלים 2022 הוביל המוקד לאקלים וקיימות סביבתית יום אירועים בקמפוס, [שכלל הרצאות TED של חברי סגל מובילים](#) שמתמקדים בקיימות.

מיזמי תחזוקה רחבי-היקף להפחתת טביעת הרגל הפחמנית

[במאמץ לצמצם את טביעת הרגל הפחמנית של האוניברסיטה התקיימו השנה בקמפוס מספר מיזמי תחזוקה נרחבים, כגון: מעבר לתאורת LED, החלפת מצננים ישנים במצננים חדשים והתקנת מערכות מיזוג מסוג VRF בקמפוס העיר.](#)

שימור ושימוש
בר־קיימה
באוקיינוסים,
בימים
ובמשאבים
הימיים

מחקר

מדוזה מדהימה

במחקר חדש שנערך על ידי ד"ר דרור אנג'ל והדוקטורנטית הילה דרור, מהחוג לציביליזציות ימיות, יחד עם קבוצת חוקרים ממכללת אורט בראודה, נמצא כי כמות קטנה של רוק המופקת ממדוזות ים תיכוניות יכולה לדרחות ננו ומיקרו־פלסטיק סינתטיים מהמים. ממצאי המחקר המלאים פורסמו בכתב העת *Science of the total Environment*.

פרס דסטי ואיתי מילר

ד"ר טל לוצאטור־נען זכתה בפרס דסטי ואיתי מילר

על מחקרה החדשניים במטבולומיקה. במעבדה שלה, היא וצוותה בוחנים את התפקיד הביולוגי, הרגולציה, המגוון וההפצה של מוצרים טבעיים מחיידקים ומאצות, ואת היישומים הביוטכנולוגיים והרפואיים הפוטנציאליים שלהם.

פתרונות מבוססי בינה

מלאכותיות לים

מאמרו של פרופ' איציק קליין, ראש המעבדה לניווט והיתוך מידע למערכות אוטונומיות בחוג לטכנולוגיות ימיות על שם

אלמוגים (תמונה: חגי נתיב, תחנת מוריס קאהן לחקר הים)

האטר, פורסם בכתב העת *IEEE Sensors Journal*. במאמר התמודדו צוות החוקרים עם תרחישי הפסקות מלאות של מד מהירות דופלר, והציעו מודל תנועה חדש כפתרון חלופי.

מענק: רובוטים בעלות נמוכה לתעשיית דייג בת־קיימה

פרופ' רועי דיאמנט, מהחוג לטכנולוגיות ימיות בבית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני, זכה במענק מחקרי של Schmidt Marine Technology Partners

לפיתוח טכנולוגיות לשימור תעשיית דייג בת־קיימה. זוכי המענקים הללו מבטיחים שדייגים ואזורי דייג – כמו גם כל מי שמסתמכים עליהם – יהיו בטוחים

ובני־קיימה ברחבי העולם.

עבודתו של פרופ' דיאמנט תעסוק ב'נחיל' של רובוטים אוטונומיים, תת־ימיים ובעלות נמוכה, המתאמים זיהוי אקוסטי טוב יותר והערכת גודל של אוכלוסיות דגים.

מעורבות ציבורית

SwitchMed - טיפוח הכלכלה הכחולה

מעבדות החדשנות בחיפה (HIL) ובית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני יחד עם גורמים מהאיחוד האירופי, הזמינו סטודנטים להצטרף לתוכנית SwitchMed. תוכנית חדשנות זו שמה לה למטרה לטפח את הכלכלה הכחולה באגן הים

ימי שמגיע מאוניות, כולל ההצעה לביצוע בדיקת רעש לצורך רישום כלי שיט. הם יתמקדו בקובעי מדיניות ובקבוצות עבודה של האיחוד האירופי לניטור רעש ולמתודולוגיות תקינה.

ילדי גן לומדים מיקרוביולוגיה

חברי המעבדה למיקרוביולוגיה ימית התנדבו בגן הוד הכרמל, הסמוך לאוניברסיטה. הם לימדו את הילדים כי חיידקים נמצאים בכל מקום, גם אם לא ניתן לראות אותם. הילדים השתתפו בפעילות בנושא 'היגיינת ידיים', הם נגעו בצלחות אגר לפני ואחרי שטיפת ידיים וראו כיצד השתנה מספר החיידקים.

שימור ושימוש בר־קיימה באוקיינוסים

האוניברסיטה תומכת באירועים שמטרתם לקדם שימור ושימוש בר־קיימה באוקיינוסים, ימים, אגמים, נהרות ומשאבים ימיים, כגון: ימי עיון ציבוריים בחסות החברה להגנת הטבע על עבודת האוניברסיטה בנושא הים התיכון.

למידה וסטודנטים

קורס 'צולל מדעי'

במסגרת התוכנית לתואר שני בבית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני עוברים הסטודנטים קורס אינטנסיבי שבו הם רוכשים מיומנויות בתכנון ובביצוע צלילות מדעיות. הקורס מספק הזדמנות להתנסות מעשית בהפעלת מכשור מדעי מתחת למים, תוך שמירה על בטיחות

הצלילה ושימור הסביבה הימית.

מפגשי הים העמוק

בין הכנסים שנערכו השנה בבית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני, לרגל יום האוקיינוסים הבין־לאומי, היה הכנס: 'הים העמוק' - שמירת טבע, מחקר וחדשנות, בשותפות עם החברה להגנת הטבע. במהלכו הכריזה החברה על תוכנית האב האסטרטגית החדשה שלה לרשת אזורים מוגנים במימי ישראל. בית הספר אירח השנה גם את כנס חיפה העשירי לחקר הים התיכון: בינה מלאכותית בים, בתמיכת 'תוכנית העשור של מדעי האוקיינוס לפיתוח בר־קיימה' של האו"ם.

תפעול

מעבדה ימית חדשה

ד"ר דריה אקיינאק, מבית הספר למדעי הים על שם ליאון צ'רני, הצטרפה למכון הבין־אוניברסיטאי למדעי הים באילת, והקימה לאחרונה את מעבדת האופטיקה הממוחשבת ואור. חוקרים מהאוניברסיטאות המובילות בישראל ומרחבי העולם מגיעים למכון כדי לחקור וללמד קורסים שונים במדעי הים.

הגנה על מערכות אקולוגיות ביבשה: ניהול בר-קיימה של יערות, מאבק נגד מדבור, בלימת הרס קרקעות ועצירת האובדן של מגוון ביולוגי

מחקר

חיי החברה של הנמלים

ד"ר איל פריבמן וצוות המעבדה שלו חוקרים את חיי החברה של חרקים. יחסית לבעלי חוליות, התנהגות חברתית של חרקים היא מכניסטית יותר ולכן קל יותר למצוא את הבסיס הגנטי שלה.

[במאמר שפורסם בכתב העת Nature Communications](#)

מצא הצוות שבידוד חברתי מקצר את תוחלת החיים של נמלים, לממצא זה יש השלכות חשובות על ההבנה בנוגע להשפעה של בידוד חברתי על תוחלת החיים שלנו.

מגוון עצים טרופיים

מחקר של ד"ר אדווין לבריהה-טרחוס, מהחוג לביולוגיה וסביבה, [שפורסם בכתב העת היוקרתי Nature](#), מראה שבמרכז פנמה גדל מגוון הצמחים עם לחות הקרקע במהלך שנת החיים הראשונה, וזה נמשך למעלה מ-15 שנים. אינטראקציות שליליות תלויות-צפיפות בין בני אותו מין היו התחזקו בשנים רטובות יותר, ותרמו לגיוון מוגבר. הידרדרות בתי גידול ושינויי אקלים עלולים להשפיע על מערכות יחסים אלו ועל מגוון העצים הטרופיים.

חברה אפריקאית (תמונה: יוחאי וסרלאוף, אוניברסיטת חיפה)

סיפור על רחפנים ומכרסמים

מחקר חדש שמובילה קבוצת חוקרים מהחוג לביולוגיה אבולוציונית וסביבתית, מבית הספר למדעי הסביבה וממכון המחקר 'שמיר', [בוחן את השפעת השימוש ברחפנים לקביעת מיקומם של מכרסמים ונזקים לגידולים](#). המחקר גילה שניתן לשלוט בנזק שגורמים מכרסמים באמצעות נתונים שנאספו על ידי רחפן. תגלית זו תורמת להגברת יעילות הדברת המזיקים, להפחתת כמות קוטלי המכרסמים ולחסכון במים.

מעורבות ציבורית

כמה זה יותר מדי?

עבודת דוקטורט שכותבת רקפת דיאמונד, בהנחיית פרופ' נגה קולינס-קריינר מבית הספר למדעי הסביבה, וד"ר ליאור חן לוין מרשות הטבע והגנים, בוחנת כמה מבקרים יכולים לשהות ולבקר בשמורות טבע וגנים לאומיים מבלי להזיק, הן לסביבה הטבעית והן לחוויית המבקרים. מחקר זה עתיד להשפיע על ניהול שמורות הטבע והגנים הלאומיים בישראל.

הצלת החברה האפריקאית

אוניברסיטת חיפה, בשיתוף עם רשות הטבע והגנים, השיקה פרויקט מחקר [בהובלת הדוקטורנטים יוחאי וסרלאוף ואסף מירוז](#), ובהנחיית פרופ' ניר ספיר מהחוג לביולוגיה אבולוציונית וסביבתית.

המחקר עוקב באופן פעיל אחר דפוסי הנדידה של החבורות

באזורים שונים בנגב, במאמץ להציל את החבורות ומינים אחרים שמצויים בסכנת הכחדה.

הפרויקט השיג מימון בסך 440,000 ₪ באמצעות הסכם בין רשות הטבע והגנים למכון מחקר באבו דאבי.

למידה וסטודנטים

פסולת פלסטיק וים המלח

ד"ר אקוס קלמן, בתר-דוקטורנט, בהדרכת ד"ר בוורלי גודמן צ'רנוב, הובילו מחקר על פסולת פלסטיק בישראל ועקבו אחר ירידת מפלס ים המלח במשך עשרות שנים. המחקר, בהשתתפות סטודנטים מקורס לטכנולוגיות מתקדמות, חשף כמויות ניכרות של פסולת פלסטיק ישנה בים המלח. הממצאים זכו לסיקור נרחב בכלי התקשורת, בהם [YNET](#) ו'[ג'רוזלם פוסט](#)'.

באיזו מידה אנו מעריכים את היערות שלנו?

מחקר חדש שערכו ד"ר קרן קפלן-מינץ מהחוג למדעי הלמידה וההוראה ומכון שמיר למחקר, פרופ' אופירה אילון מבית הספר למדעי הסביבה, וצוות חוקרים מ'מוסד שמואל נאמן' בטכניון, גילה שרבים מאיתנו מוכנים לשלם על קיומם של יערות אך רק מעטים מאיתנו יוצאים אליהם. ממצאי המחקר המלאים [פורסמו באתר YNET](#).

תפעול

מעוף של תקווה

פסלי הסיסים שהוצגו בקמפוס [נתרמו על ידי אגודת ידידי הסיסים](#) ומייצגים את התקווה לדו-קיום בין שלוש הדתות הגדולות: נצרות, אסלאם ויהדות. במאמצים לשמר את הציפורים הנודדות הקטנות הללו, שאוכלוסייתן הולכת וקטנה, נבנו תאי קינון ושידרו בשידור חי את פעילותן, כדי להעלות את המודעות הציבורית אליהן ולאסוף מידע בעל ערך. הנתונים של מושבת הציפורים יהיו זמינים באינטרנט לאורניתולוגים, למדענים ולחובבי סיסים ברחבי העולם.

קידום חברה וקהילות מכלילות, ביחד עם מוסדות אחרים, הפועלים למתן גישה שוויונית למערכות הצדק

מחקר

משבר דמוקרטי וקיימות חברתית

כנס חיפה למשפט התקיים תחת הכותרת 'דמוקרטיה וקיימות חברתית בזמן שבור', והנאום המרכזי בו היה שר המשפטים לשעבר, גדעון סער. בין הנושאים שנדונו בכנס היו רכילות וביוש בתחום המשפט; שיקולים ונהלים במינוי שופטים; ודמוקרטיה במשבר.

מניעת הסלמת אלימות

מחקר חדש בחן את המצב בחיפה בתקופת האירועים האלימים שהתרחשו בישראל במהלך מבצע 'שומר חומות'. **המחקר נערך** **בהנחיית ד"ר רולי רוזן** מהחוג לאנתרופולוגיה, בשיתוף עם 'יוזמות אברהם', והציע המלצות מעשיות למניעת הסלמה דומה בעתיד.

מעורבות חברתית

פרויקט אימפקט: בית חולים שדה X – מרכז מחקר, ניסיון ופיתוח

תצוגת האומנות 'בית חולים שדה X' הוקמה על ידי פרופ' איה בן רון, מהחוג לאומנות בבית הספר

חממת חיפה לחקר דתות (תמונה: אוניברסיטת חיפה)

לאומנויות, מרחב בטוח למבקרים, שבו הם יכולים לזהות ולשמוע קולות מושתקים, להבין סובלנות ואמפתיה באופן חדש ומעורר מחשבה. התצוגה השתתפה בתערוכות מרכזיות רבות ותזכה כעת לאולם תערוכות קבוע באוניברסיטה.

תואר דוקטור לשם כבוד לביל קלינטון

אוניברסיטת חיפה העניקה

תארי דוקטור לשם כבוד לנשיא ארצות הברית לשעבר, ביל קלינטון, ולנשיא אוניברסיטת ניו יורק לשעבר, ג'ון סקסטון.

תואר דוקטור לשם כבוד ניתן לקלינטון כהוקרה על תמיכתו בישראל, על פעולותיו לקידום דו־קיום ושלוש באזור, וכן על מחויבותו של קלינטון לקידום קיימות חברתית וכלכלית.

כנס יהודי, נוצרי, מוסלמי

חממת חיפה לחקר הדתות, בראשות ד"ר אוריאל סימונסון, ארגנה בחיפה את **כנס JCM (Jewish, Christian, Muslim) הראשון של ישראל**, בשיתוף עם המשרד לשיתוף פעולה אזורי ומשרד החוץ. בין המשתתפים היו אקדמאים ומנהיגים דתיים ממדינות שונות, אשר טיפחו יחד שיח בין־דתי הדוק.

למידה וסטודנטים

בניית חברה ישראלית שוויונית יותר

'תוכנית יסודות משותפים' החדשה של בית הספר למדעי המדינה שמה לה למטרה לטפח מיזוג חברתי ודיאלוג בין קהילות יהודיות וערביות בישראל. התוכנית השנתית מכשירה את המשתתפים בכלים מקצועיים להשתלבות בשירות הציבורי ומגדירה את 'המדיניות הרב־תרבותית' כתחום מומחיות כדי להעצים את המשתתפים להיעשות למנהיגים משפיעים בבניית חברה ישראלית, דמוקרטית ושוויונית יותר.

מנהיגות סטודנטים בערים מעורבות

חיפה היא עיר מעורבת עם אוכלוסיית סטודנטים מגוונת, לשם כך **מפעילה היחידה למעורבות חברתית בדיקנאט הסטודנטים של אוניברסיטת חיפה** מספר תוכניות טיפוח לצעירים. התוכניות כוללות את: 'יוזמה לחברה משותפת בעכו' המופעלת על ידי סטודנטים המגיעים מאוכלוסיות מגוונות אשר ממפים יחד את האתגרים המקומיים; קורס מנהיגות לסטודנטים דרוזים; קבוצת דיאלוג חרדי־חילוני ורבות אחרות.

'תוכנית בארי': אתה ואני נשנה את המדינה!

'בארי' היא **תוכנית לתואר ראשון בחוג לתולדות ישראל ומקרא**, בהנחיית פרופ' דני גוטוויין וד"ר טל אלמליח. התוכנית הרב־תחומית מאפשרת הצצה אקדמית אל המציאות החברתית־כלכלית בישראל במבט היסטורי כולל. בוגרי התוכנית מגויסים לתפקידי מפתח ומנהיגות בארגונים חברתיים ובמסגרות פוליטיות, כלכליות וחינוכיות.

נלחמים במידע שגוי

פרופ' שרית ברזלי, מהפקולטה לחינוך, וקבוצת המחקר שלה, עוסקים בפעילויות מחקר והסברה כדי לסייע לתלמידים ולמורים להתמודד עם מידע שגוי ודיסאינפורמציה באינטרנט. הם יצרו משחק דיגיטלי לתלמידי חטיבת הביניים **שכותרתו 'מידע'**

שגוי: זה מידבק!, אשר מלמד להעריך מידע מקוון בצורה ביקורתית ולהימנע משיתוף תוכן מטעה במדיה החברתית. ממצאי פרופ' ברזלי וצוותה המבוססים על המשחק **פורסמו בכתב העת Computers & Education**.

תפעול

שיתוף פעולה ספרייתי עם איחוד האמירויות הערביות

נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין ספריית יונס וסוראיה נזריאן לספרייה והארכיון הלאומי של איחוד האמירויות הערביות. הסכם זה סולל את הדרך לחילופי אוספים, מחקר והכשרה. אנו מאמינים שההסכם יתרום להנגשת חומרים חדשים ולפיתוח רעיונות וידע הקשורים למזרח התיכון.

שיח והפגנות על הרפורמה המשפטית

בשנה האחרונה **אירחה האוניברסיטה מפגשי דיאלוג** בהשתתפות סגל אקדמי, סגל מנהלי וסטודנטים כדי לדון בדמוקרטיה הישראלית ובפרפורמות המשפטיות שמקדמת הממשלה. האוניברסיטה אפשרה לסגל אקדמי ומנהלי וכן לסטודנטים להשתתף בהפגנות הגדולות.

דחיפה ליישום
של היעדים
לפיתוח
בר-קיימה, תוך
חיזוק שותפויות
בין-לאומיות

מחקר

פעילויות אנושיות משנות את האוקיינוסים שלנו

[אוניברסיטת חיפה שותפה עם
GEOMAR Helmholtz Center
for Ocean Research Kiel](#)

להקמת המעבדה הבין-לאומית
במזרח הים התיכון, כמודל
לחקר האוקיינוס העתידי (EMS
FORE). מזרח הים התיכון הוא
אחד מאגני האוקיינוסים המשתנים
במהירות בכדור הארץ, ומושפעים
הן משינויי האקלים והן מלחצים
אנושיים נרחבים. הפרויקט, בסך
6 מיליון אירו, מובל על ידי פרופ'
אריק אכטרברג מ-GEOMAR
ופרופ' אילנה ברמן-פרנק
מהאוניברסיטה.

זכויות אדם למבוגרים

פרופ' ישראל (איסי) דורון,
דיקן הפקולטה למדעי הרווחה
והבריאות, הציג בפני מועצת
זכויות האדם של האו"ם בז'נבה,
במסגרת הישיבה הראשונה של
המועצה בתחום זכויות לזקנים,
שכותרתה הייתה ['מפגש בעלי
עניין בנושא זכויות האדם של
אנשים מבוגרים'](#). פרופ' דורון
דיבר על 'זכות האדם ללמידה
ארוכת חיים בגיל מבוגר'.

מגדל אשכול (תמונה: אוניברסיטת חיפה)

טכנולוגיה לקידום חקר העבר

שיתוף פעולה ראשון מסוגו
בין בית הספר לארכיאולוגיה
ולתרבויות ימיות, בראשות פרופ'
ישראל פינקלשטיין, למדעני
הטכניון, יזניק את חקר העבר
לעידן הטכנולוגי של זמננו. [שיתוף
פעולה זה הושק בכנס שהתקיים
בינואר 2023 בטכניון](#), ובו הציגו
כיצד לשלב מחקר ארכיאולוגי עם
מדעים מדויקים. שיתוף הפעולה
ימנף את היכולות הייחודיות של
חוקרים משני המוסדות להובלת
מחקר בין-תחומי פורץ דרך.

מעורבות חברתית

האגודה האסייתית לפילוסופיה עם ילדים

חנוכת [האגודה האסייתית
לפילוסופיה עם ילדים ונוער](#)
הוכרזה במהלך כנס בין-לאומי
מקוון. האגודה הוקמה על ידי
סגן דיקן הפקולטה לחינוך, פרופ'
אריה קיזל, בשיתוף עם סופיאן
מורגבה, פעילה חברתית ממרוקו.
באירוע השתתפו עשרות חוקרים
ומאמנים מארצות ברחבי העולם.

מענק VESKI: שילוב אנשים אוטיסטים בעבודה

פרויקט משותף של חוקרים
מאוניברסיטת לה טרוב
באוסטרליה וחוקרים מהפקולטה
למדעי הרווחה והבריאות זכה
למימון באמצעות [מענק VESKI](#)

[ממשלת מחוז ויקטוריה](#)
[שבאוסטרליה](#), המיועד לשיתופי
פעולה בין-לאומיים. הפרויקט
כולל שלושה מחקרים: שילוב
אנשים על הספקטרום האוטיסטי
בעבודה, בהובלת פרופ' עינת
גל ופרופ' נעמי שרויאר מהחוג
לריפוי בעיסוק; חשיפה לאלכוהול
במדיה החברתית בהובלת
פרופ' שרון שניטמן מבית הספר
לבריאות הציבור; דינמיקה
משפחתית במשפחות עם
מוגבלות התפתחותית, בהובלת
ד"ר כרמית-נועה שפיגלמן, מהחוג
לבריאות נפש קהילתית.

למידה וסטודנטים

מפה את המערכת - למידה גלובלית

סטודנטים מ'מרכז קיימא' של
האוניברסיטה השתתפו בתחרות
שהתקיימה [באוניברסיטת
אוקספורד תחת הכותרת Map
the System](#). זוהי תוכנית
למידה גלובלית ותחרות חדשנות
חברתית המכשירה סטודנטים
להשתמש בחשיבה מערכתית כדי
להתמודד עם אתגרים חברתיים
וסביבתיים. קבוצת הסטודנטים
שלנו עלתה לגמר, שכלל 12
נבחרות בלבד, מתוך עשרות
שהתמודדו.

חינוך בנושא הקיימות

האוניברסיטה מציעה חינוך
ערכי בנושא הקיימות במסגרת
התוכניות האקדמיות שלה.
סטודנטים יכולים לקדם את
יעדי הפיתוח בר-קיימה (SDGs)

באמצעות קורסים מגוונים ולמידה
חוויתית. בפרט, [אשכול 'קיימות
וסביבה' של קורסי בחירה](#);
לימודי תואר שני במשאבי טבע
וסביבה, ותוכנית [MBA המתמחה
בקיימות](#) (Global Green MBA).

תפעול

קמפיין קיימות לרגל חגיגות יובל ה-50 לאוניברסיטת חיפה

השנה חגגה אוניברסיטת חיפה
50 שנים להיווסדה עם קמפיין
המדגיש יוזמות מפתח במחקר
ובחינוך, המתאימות ליעדי
הפיתוח בר-קיימה של האו"ם -
הפחתת עוני, רעב ואפליה.

אנו גאים בגישה הרבת-תחומית של
האוניברסיטה, המעודדת נקודות
מבט שונות ושיתופי פעולה יוצאי
דופן כדי להתמודד עם האתגרים
הגדולים של העולם.

שמירה על תקני ISO

מחלקת הבטיחות, בהנהלת
איילת ענתי ובהנחיית סמנכ"ל
אגף הנדסה ותשתיות, נבי עאמר,
הובילה את בדיקת מכון התקנים
האוניברסיטאי [לתקן ISO 45001
\(בטיחות\) ו-ISO 14001 \(איכות
סביבה\)](#). בדיקות שנתיות לקבלת
הסמכה, בדיקות תקופתיות של
יחידות אוניברסיטאות שונות עמדו
בהצלחה בתקני ISO לתשתיות,
אבטחה ותפעול.

הסכמי ישראל-ארגנטינה

האוניברסיטה מאחדת הסכמי
שיתוף פעולה עם אוניברסיטאות
בארגנטינה כדי להגדיל
את מספר מיזמי המחקר,
חילופי סטודנטים והזדמנויות
חדשות להוראה מקוונת. ד"ר
סבסטיאן קלור, ממערך אשכול
(לימודים רבת-תחומיים) ביקר
באוניברסיטת מיימונידס ונשא
הרצאה בנושא 'ישראל וארגנטינה
במאה ה-21: חילופים, אתגרים
והזדמנויות'. בנובמבר [חתמו
שתי האוניברסיטאות על מזכר
ההבנות](#) המבסס את המחויבות
לשיתוף פעולה בפרויקטים
משותפים.

הזמנה לשיתוף פעולה מחקרי אזורי

אוניברסיטת חיפה יזמה שיתוף
פעולה מחקרי אזורי וחתמה
על הסכמים עם אוניברסיטת
עבדמאלק אסעדי בטנג'יר
ואוניברסיטת קאדי איאד במרקש,
תוך התמקדות בטכנולוגיות
אקולוגיות וימיות וחקר חקלאות
ימית בת-קיימה. נוסף על כך
[נחתם הסכם משולש חלוצי
נוסף](#) עם אוניברסיטת חליפה,
אוניברסיטת איחוד האמירויות
הערביות ומרכז המחקר הגרמני
Helmholtz GEOMAR.

